

Anställningsformer och arbetstider år 2024

Fast och tidsbegränsat anställda samt hel- och deltidсанställda efter klass och kön år 1990–2023

Författare: Mats Larsson, Enheten för samhällspolitik

Innehåll

Sammanfattning	2
Inledning	6
1 Anställningsformer - fast och tidsbegränsad anställning	7
Tidsbegränsade anställningsformer	20
Bemanningsföretag	24
2 Arbetstider - heltid och deltid	25
Hur många procent av heltid var deltiderna på	39
Överenskommen arbetad tid	44
Anledning till att arbeta deltid	51
Arbetstidens förläggning	56
Bilaga 1. Metod, begrepp och dataunderlag	59

Rapporten har utarbetats av LOs Enhet för samhällspolitik

För ytterligare information kontakta
Mats Larsson, telefon 08-796 2811

Sammanfattning

Anställningsformer – fast och tidsbegränsat anställda

År 2023 var 4,5 miljoner personer anställda. Av dessa hade 593 000 personer, 13 procent, någon form av tidsbegränsad anställning. Skillnaden var dock stor mellan arbetare och tjänstemän då 20 procent av arbetarna och 10 procent av tjänstemännen var tidsbegränsat anställda.

Tidsbegränsad anställning var mer vanligt bland kvinnor än bland män. Bland arbetare var 25 procent av kvinnorna och 17 procent av männen tidsbegränsat anställda och bland tjänstemän 11 procent av kvinnorna och 8 procent av männen.

Det var främst unga vuxna som var tidsbegränsat anställda. Av samtliga anställda i åldern 16-24 år var knappt hälften, 49 procent, tidsbegränsat anställd. I högre åldrar var andelen tidsbegränsat anställda mindre. Minst var den bland 45-54 åringar, fem procent.

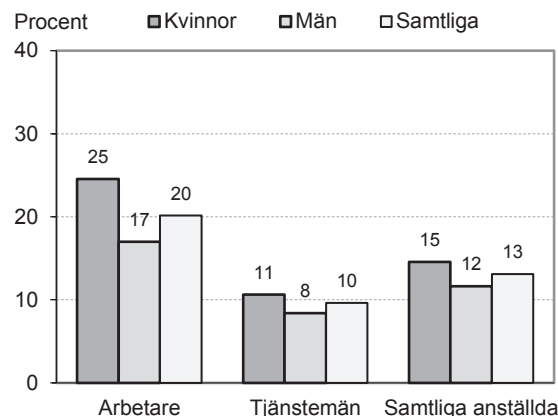
Även mellan olika sektorer var skillnaden i anställningsform stor. Bland arbetare var tidsbegränsad anställning vanligast i sektorerna restaurang och hotell där 49 procent av arbetarna var tidsbegränsat anställda.

Lägst andel tidsbegränsat anställda arbetare var det inom sektorerna byggverksamhet och tillverkningsindustri, 7 respektive 10 procent.

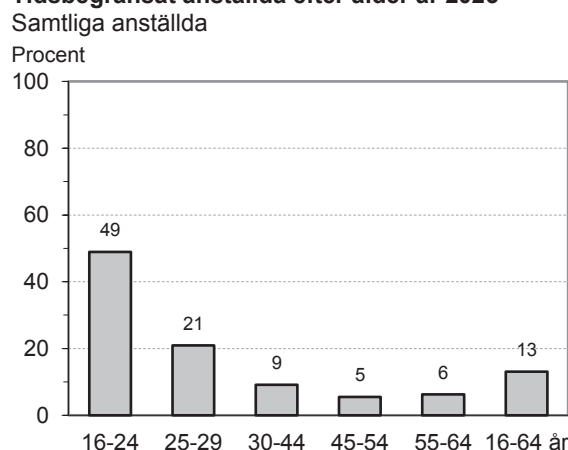
Sedan början av 1990-talet har andelen tidsbegränsat anställda ökat från 9 till 13 procent år 1990-2023. Större delen av denna ökning skedde dock på 1990-talet då andelen tidsbegränsat anställda ökade från nio till 15 procent år 1990-1999.

Följande 21 år, år 2000-2020, låg andelen tidsbegränsat anställda relativt stabilt runt 14-15 procent. I samband med pandemin år 2021 minskade dock andelen tidsbegränsat anställda till 13 procent där den låg kvar även år 2023.

Tidsbegränsat anställda efter klass och kön år

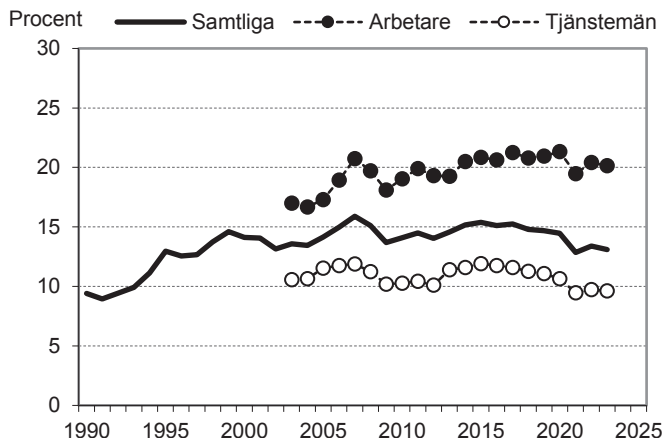
Tidsbegränsat anställda efter ålder år 2023

Utvecklingen har dock gått åt olika håll för arbetare och tjänstemän. För arbetare har andelen tidsbegränsat anställd ökat sakta men säkert och efter år 2014 har andelen tidsbegränsat anställda arbetare etablerat sig strax över 20 procent, med undantag för pandemiåret 2021.

Bland tjänstemän har andelen tidsbegränsat anställda istället minskat sakta men säkert. År 2021-2023 låg andelen strax under 10 procent

Tidsbegränsat anställda efter klass år 1990-2023
Procent av samtliga anställda

Arbetstider – hel- och deltidsanställda

År 2023 var 21 procent av samtliga anställda deltidsanställda. Skillnaden var dock stor mellan arbetare och tjänstemän och ännu större mellan kvinnor och män.

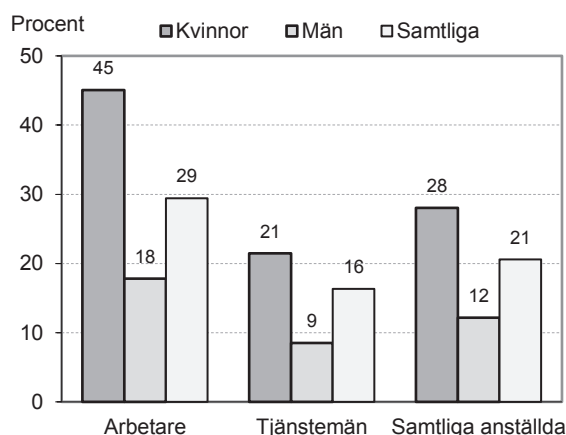
Bland arbetare var 29 procent deltidsanställda. Bland kvinnor i arbetaryrken var dock nästan varannan kvinna, 45 procent, deltidsanställd jämfört med 18 procent bland män i arbetaryrken.

Bland tjänstemän var 16 procent deltidsanställda, 21 procent av kvinnorna och nio procent av männen.

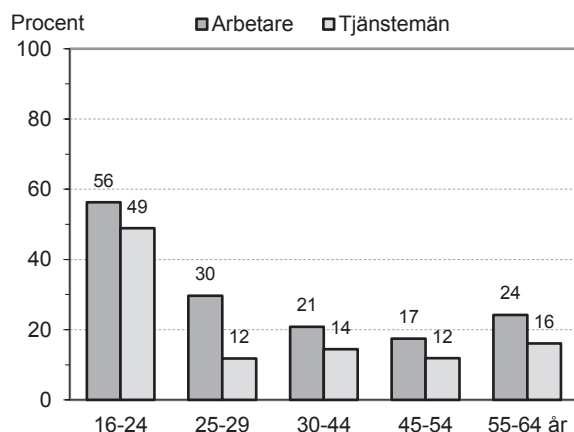
Deltid var vanligast bland unga vuxna där 56 procent av arbetarna och 49 procent av tjänstemännen i åldern 16-24 år var deltidsanställda år 2023. I övriga åldrar var andelen deltidsanställda mellan 17-30 procent för arbetare och runt 15 procent för tjänstemän.

Hotell och detaljhandel var de sektorer där deltidsanställning var vanligast. Hela 72 procent av arbetarna var deltidsanställda i dessa två sektorer. Även i sektorn restaurang dominerade deltidsanställningarna med 57 procent bland arbetarna.

Deltidsanställda efter klass och kön år 2023

Deltidsanställda efter klass och ålder år 2023

Minst andel deltidsanställda arbetare var det i sektorerna byggverksamhet och partihandel, sex respektive nio procent.

Andelen deltidsanställda har minskat de senaste åren. Bland samtliga anställda har andelen deltidsanställda minskat från 27 till 20 procent år 2006-2023. Mest har andelen deltidsanställda minskat bland tjänstemän, från 23 till 16 procent, men även bland arbetare har andelen deltidsanställda minskat, från 33 till 29 procent. För arbetare skedde dock nästan hela minskningen år 2021 i samband med pandemin år 2021.

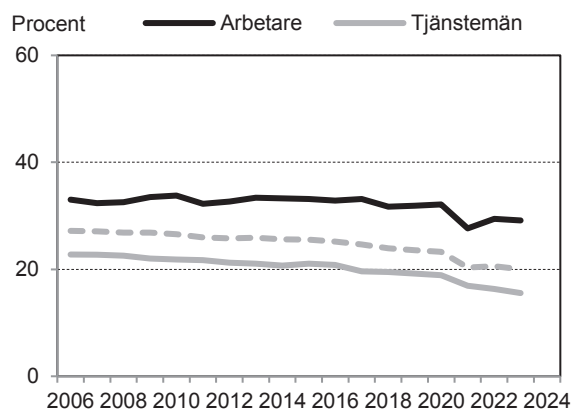
Andelen deltidsanställda har främst minskat bland kvinnor. Bland samtliga anställda har andelen deltidsanställda kvinnor minskat från 42 till 28 procent medans andelen deltidsanställda män varit oförändrat, 12 procent både år 2006 och år 2023. Skillnaden mellan kvinnor och män har därmed nästan halverats, från 30 till 16 procentenheter.

Skillnaden mellan kvinnor och män har minskat bland både arbetare och tjänstemän. Bland tjänstemän förklaras hela minskningen av att andelen deltidsanställda kvinnor minskat medans minskningen bland arbetare även förklaras av att andelen deltidsanställda män ökat från 14 till 18 procent år 2006-2023.

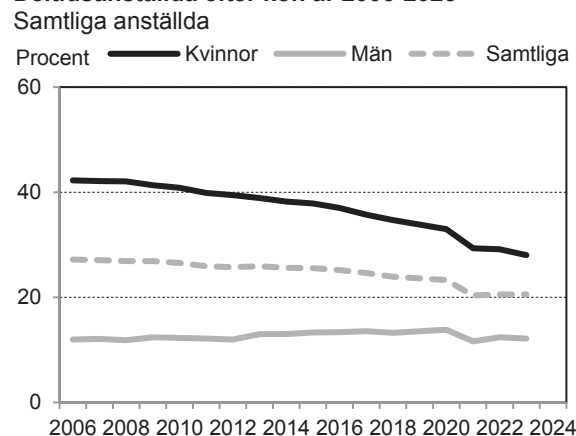
Procent deltid

Deltiderna har i genomsnitt blivit längre. Bland samtliga deltidsanställda har andelen som har en deltid som motsvarar 1-79 procent av heltid minskat från 57 till 48 procent år 2006-2023. Samtidigt har andelen med deltid motsvarande 80-99 procent av heltid ökat från 25 till 30 procent. Även ”uppgift saknas” har dock ökat från 18 till 22 procent.

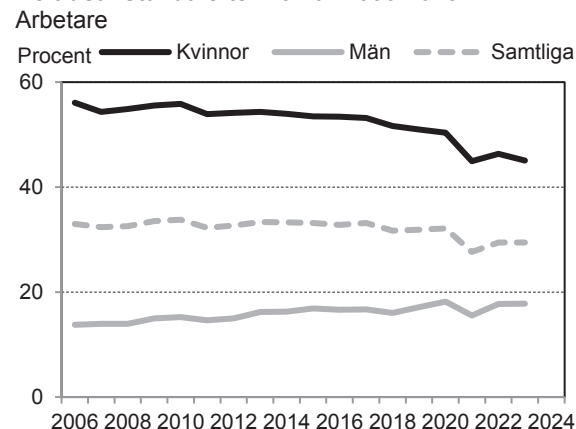
Deltidsanställda efter klass år 2006-2023

Deltidsanställda efter kön år 2006-2023

Deltidsanställda efter kön år 2006-2023

Det är dock främst bland tjänstemän som deltiderna ökat i längd. Andelen med deltid motsvarande 1-79 procent av heltid har minskat från 56 till 46 procent medan deltid på 80-99 procent av heltid ökat från 32 till 41 procent år 2006-2023.

Även bland arbetare har andelen med deltid på 1-79 procent av heltid minskat, från 57 till 51 procent. Men även deltid motsvarande 80-99 procent av heltid har minskat, från 21 till 19 procent. I stället har andelen ”uppgift saknas” ökat påtagligt, från 22 till 30 procent år 2006-2023. Detta tyder på att allt fler arbetare har osäkra anställningar och ofta inte vet hur många timmar de kan tänkas få arbeta nästa dag eller nästa vecka.

Anledning till att arbeta deltid

Bland arbetare var de två klart främsta anledningarna till att arbeta deltid studier och att inte ha fått något heltidsarbete, 34 respektive 29 procent. En bit efter kom personliga skäl, 16 procent, samt egen sjukdom, 8 procent.

Bland tjänstemän var den främsta anledningen till att arbeta deltid personliga skäl, 26 procent, studier, 21 procent och att ta hand om barn, 16 procent.

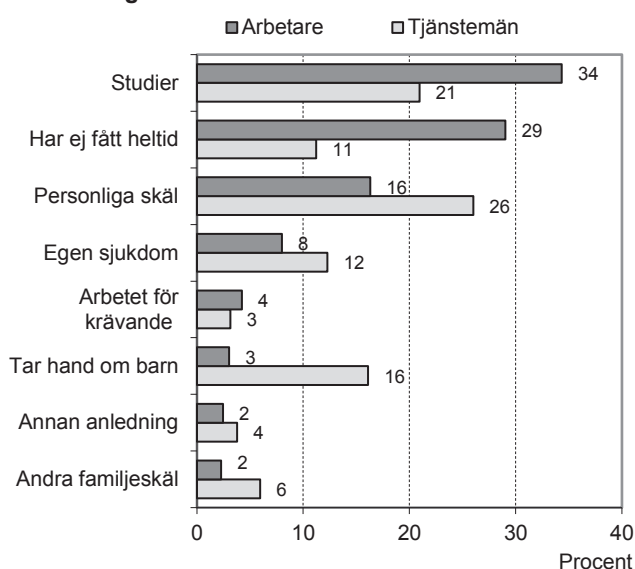
Arbetstidens förläggning

Bland samtliga anställda arbetade 61 procent enbart dagtid (kl. 06-18) och vardagar. Skillnaden var dock stor mellan arbetare och tjänstemän då mindre än hälften, 46 procent, av arbetarna arbetade enbart dagtid och vardagar jämfört med 69 procent av tjänstemännen år 2023.

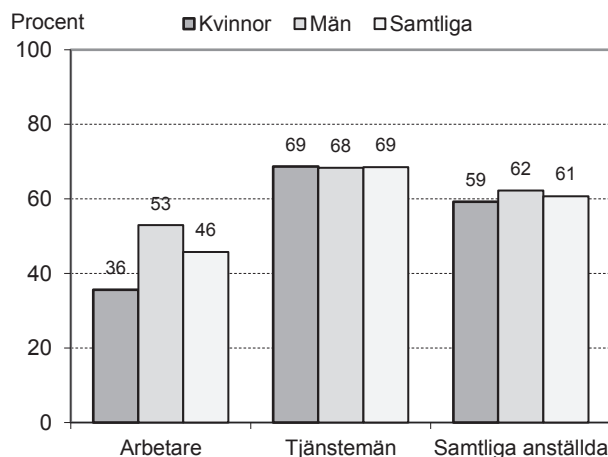
Skillnaden var även stor mellan kvinnor och män, dock främst bland arbetare. Bland arbetare jobbade 36 procent av kvinnorna enbart dagtid och vardagar jämfört med 53 procent av männen.

Bland tjänstemän arbetade 69 procent av kvinnorna och 68 procent av männen enbart dagtid och vardagar.

Anledning till att arbeta deltid efter klass år 2023

Arbetar enbart dagtid och vardagar efter klass och kön år 2023

Inledning

Rapportens syfte är att beskriva vilka anställningsformer och arbetstider som gäller för olika grupper av anställda på den svenska arbetsmarknaden år 1990-2023.

Anställningsform

Anställningsformer delas här in i två huvudgrupper:

- tillsvidareanställning, även kallad fast anställning
- tidsbegränsad anställning, även kallad visstidsanställning

Dessa två anställningsformer regleras i lagen om anställningsskydd (LAS) eller i kollektivavtal mellan fack och arbetsgivare.

Tillsvidare/fast anställning benämns i rapporten som fast anställning. En fast anställning upphör inte automatiskt vid någon viss tidpunkt utan måste sägas upp av antingen den anställde eller arbetsgivaren.

Tidsbegränsade anställningar förekommer i flera olika former. Gemensamt för dessa är att de är avtalade att gälla till en viss tidpunkt.

Arbetstid

Arbetstid avser här främst arbete på heltid eller deltid men även arbetstidens förläggning över dygnet och veckan samt överenskommen arbetad tid per vecka.

Nuvarande frågor i SCBs Arbetskraftsundersökning (AKU) gällande arbetstider infördes år 2005 då ett 20-tal nya frågor gällande arbetstid lades till. De medförde en betydligt mer detaljerad kartläggning av anställdas arbetstider än tidigare.

Rapporten bygger på data från AKU år 1990-2023. Mätperioden är 1:a kvartalet respektive år och urvalsstorleken cirka 60 000 personer i åldern 16-64 år 1990-2018 och cirka 45 000 personer år 2019-2023. I dataunderlaget till denna rapport ingår dock bara personer i arbetskraften (anställda och arbetslösa). Dessutom har bortfallet i AKU ökat påtagligt de senaste åren och i 2023 års AKU kokar dataunderlaget ner till knappt 7 000 personer som var anställda och i åldern 16-64 år (se bilaga 1 för mer utförlig beskrivning av metod och dataunderlag).

1

Anställningsformer

Fast och tidsbegränsat anställda

År 2023 (kvartal 1) var drygt 4,5 miljoner personer i åldern 16-64 år anställda. Av dessa var drygt 3,9 miljoner fast anställda (tillsvidareanställda) medan 593 000 personer, 13 procent, hade någon form av tidsbegränsad anställning (se diagram 1.1 och tabell 1.1).

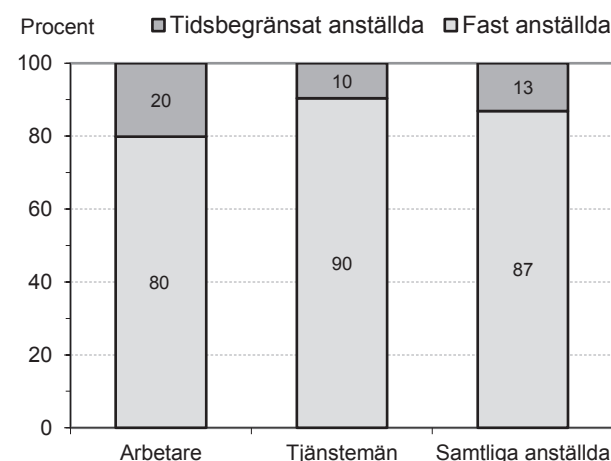
Andelen tidsbegränsat anställda har varit relativt konstant sedan slutet av 1990-talet och andelen tidsbegränsat anställda har mestadels legat mellan 13-15 procent bland samtliga anställda år 1997-2023 (se diagram 1.2).

I början av 1990-talet var nivån lägre. År 1990-1994 låg andelen tidsbegränsat anställda mellan 9-10 procent bland samtliga anställda.

Skillnaden har dock varit stor mellan arbetare och tjänstemän och år 2023 var 20 procent av arbetarna och 10 procent av tjänstemännen tidsbegränsat anställda. Andelen tidsbegränsat anställda var alltså dubbelt så hög bland arbetare än bland tjänstemän.

Skillnaden mellan arbetare och tjänstemän har dessutom ökat påtagligt de senaste 20 åren

Diagram 1.1 Anställningsform år 2023 (kvartal 1)

Tabell 1.1 Anställningsform efter klass år 2023

	Fast anställda		Tidsbegränsat anställda		Samtliga anställda	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Arbetare	1 209 100	80	304 900	20	1 514 000	100
Tjänstemän	2 564 700	90	273 400	10	2 838 100	100
Samtliga	3 935 400	87	593 500	13	4 528 900	100

För arbetare ökade andelen tidsbegränsat anställda från cirka 17 procent år 2003 till drygt 21 procent år 2020, vilket är den högsta andelen tidsbegränsat anställda arbetare som uppmätts. Därefter medförde pandemin att andelen tidsbegränsat anställda arbetare minskade ner till cirka 20 procent år 2021-2023 (se diagram 1.2).

Bland tjänstemän har andelen tidsbegränsat anställda tjänstemän legat relativt konstant hela mätperioden, mellan 10-12 procent. Andelen var till och med något lägre år 2023 än vad den var år 2003 (se diagram 1.2).

Diagram 1.2 Tidsbegränsat anställda efter klass år 1990-2023. Procent

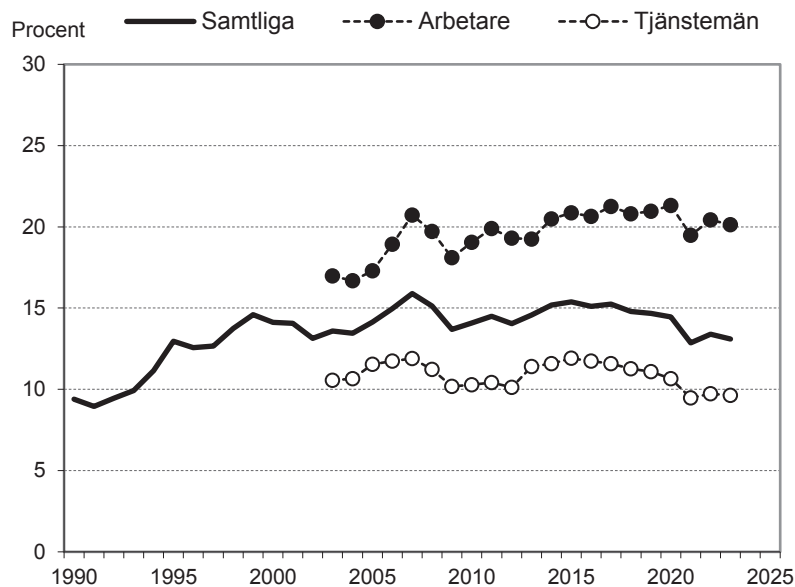
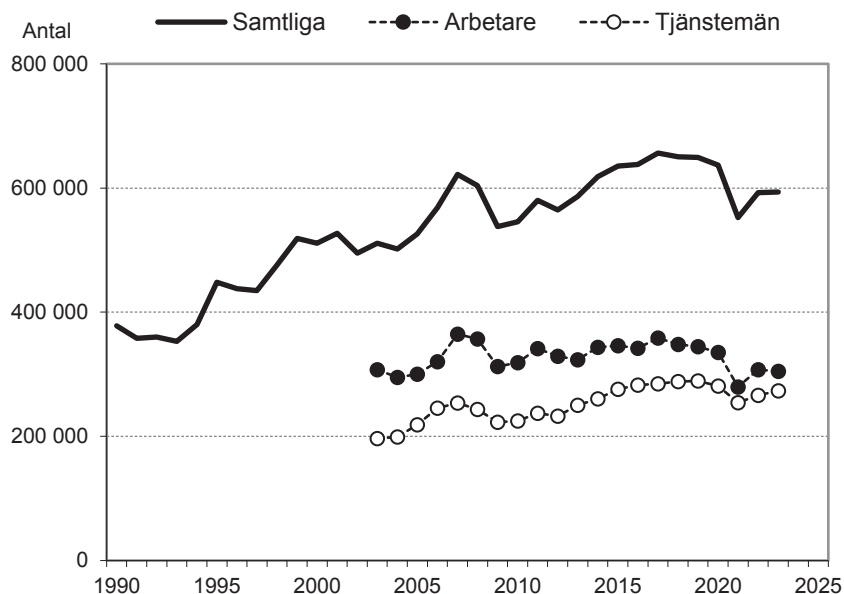

Diagram 1.3 Tidsbegränsat anställda efter klass år 1990-2023. Antal

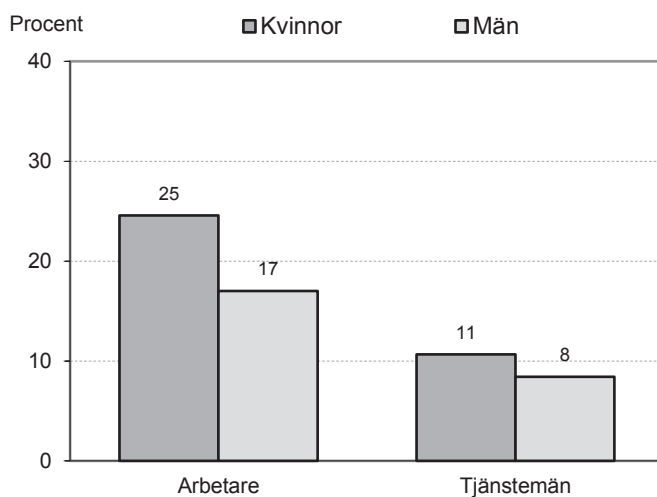

Kvinnor och män

Kvinnor var i högre grad tidsbegränsat anställda än män och högst andel tidsbegränsat anställda var det bland kvinnor med arbetaryrken. Av dessa var 25 procent tidsbegränsat anställda år 2023. Bland män med arbetaryrken var andelen tidsbegränsat anställda 17 procent.

Bland tjänstemän var 11 procent av kvinnorna och 8 procent av männen tidsbegränsat anställda (se diagram 1.4 och tabell 1.2).

Diagram 1.4 Tidsbegränsat anställda efter klass och kön år 2023
Procent

Tabell 1.2 Anställningsform efter klass och kön år 2023

	Fast anställda		Tidsbegränsat anställda		Samtliga anställda	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Arbetare						
Kvinnor	474 700	75	154 600	25	629 400	100
Män	734 300	83	150 300	17	884 600	100
Samtliga	1 209 100	80	304 900	20	1 514 000	100
Tjänstemän						
Kvinnor	1 381 200	89	164 700	11	1 545 900	100
Män	1 183 500	92	108 700	8	1 292 300	100
Samtliga	2 564 700	90	273 400	10	2 838 100	100
Samtliga anställda						
Kvinnor	1 914 000	85	326 800	15	2 240 900	100
Män	2 021 300	88	266 600	12	2 288 000	100
Samtliga	3 935 400	87	593 500	13	4 528 900	100

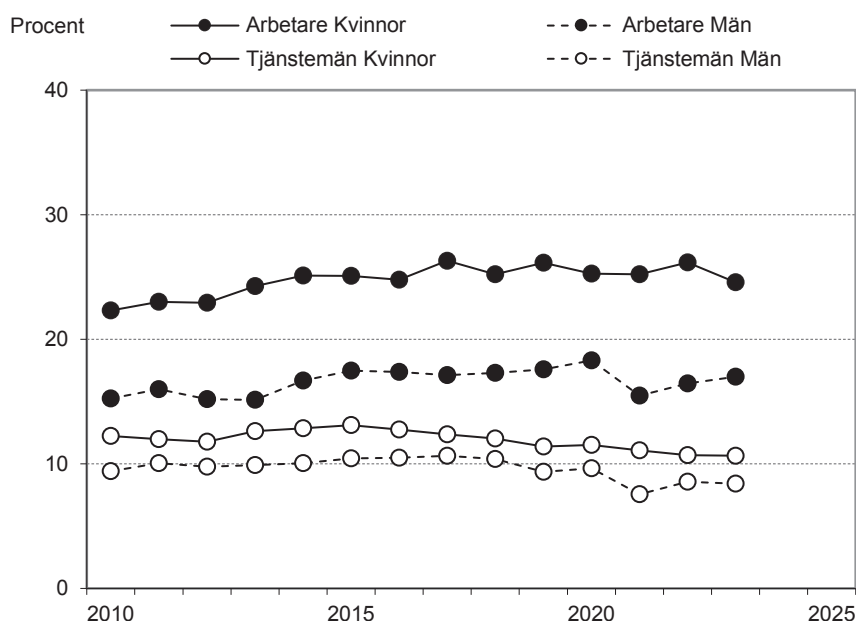
Andelen tidsbegränsat anställda har förändrats likartat för både kvinnor och män de senaste 14 åren, år 2010-2023. Det innebär även att skillnaden mellan kvinnor och män varit ungefär densamma hela perioden.

Bland arbetare inleddes perioden med att andelen tidsbegränsat anställda ökade bland både kvinnor och män. Bland kvinnor ökade andelen tidsbegränsat anställda från 22 till 25 procent och bland män från 15 till 17 procent år 2010-2014. Därefter avstannade ökningen och andelen tidsbegränsat anställda arbetare har legat mellan 25-26 procent för kvinnor och runt 17 procent för män år 2015-2023.

Skillnaden mellan kvinnor och män bland arbetare har därmed varit ungefär lika stor år 2010-2023 då andelen tidsbegränsat anställda varit cirka åtta procentenheter högre för kvinnor än för män nästan hela perioden. Undantaget är pandemiåren 2021-2022 då skillnaden ökade till tio procentenheter högre andel för kvinnor än för män (se diagram 1.5).

Även bland tjänstemän har andelen tidsbegränsat anställda förändrats likartat för kvinnor och män år 2021-2023. I likhet med arbetarna inleddes perioden med att andelen tidsbegränsat anställda tjänstemän ökade i svag takt från 12 till 13 procent för kvinnor och från 9 till 10 procent för män. Därefter vände andelen tidsbegränsat anställda tjänstemän neråt för såväl kvinnor som män. För kvinnor minskade andelen från 13 till 11 procent och för män från 10 till 8 procent år 2015-2023.

Diagram 1.5 Tidsbegränsat anställda efter klass och kön år 2010-2023
Procent

Alder

Det är främst unga vuxna som är tidsbegränsat anställda. År 2023 var knappt hälften, 49 procent, av samtliga 16-24-åringar tidsbegränsat anställda liksom 21 procent av 25-29-åringarna. Högre upp i åldrarna minskar andelen tidsbegränsat anställda och bland 30-44-åringar var den nio procent, bland 45-54-åringar fem procent och bland 55-64-åringar sex procent (se diagram 1.6 och tabell 1.3).

Skillnaden mellan arbetare och tjänstemän var relativt liten i de olika åldersgrupperna vad gäller andel tidsbegränsat anställda. Det gäller åtminstone de två yngsta åldersgrupperna, 16-24 år och 25-29 år. För dessa var andelen tidsbegränsat anställda ungefär lika hög bland arbetare och tjänstemän. I åldersgrupperna däröver var dock andelen tidsbegränsat anställda klart högre bland arbetare än bland tjänstemän (se diagram 1.7).

Räknat i *antal* tidsbegränsat anställda framträder dock en utmärkande skillnad mellan arbetare och tjänstemän och den gäller främst gruppen 16-24-åringar. Totalt var 228 000 16-24-åringar tidsbegränsat anställda år 2023. Av dessa var 149 000 arbetare och 75 000 tjänstemän (4 000 hade ingen SEI-kod). Det vill säga dubbelt så många arbetare som tjänstemän. Denna ojämna fördelning bland 16-24-åringar förklarar till stor del varför skillnaden i andel tidsbegränsat anställda, räknat i procent, är betydligt större bland *samtliga* arbetare och tjänstemän än i enskilda åldersgrupper.

Diagram 1.6 Tidsbegränsat anställda efter ålder
Samtliga anställda år 2023. Procent

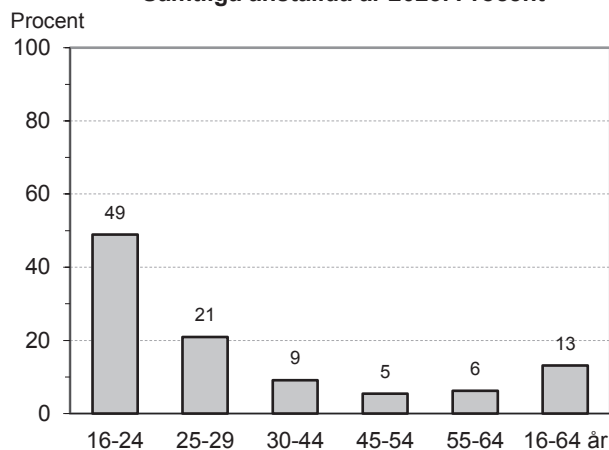

Diagram 1.7 Tidsbegränsat anställda efter klass och ålder år 2023. Procent

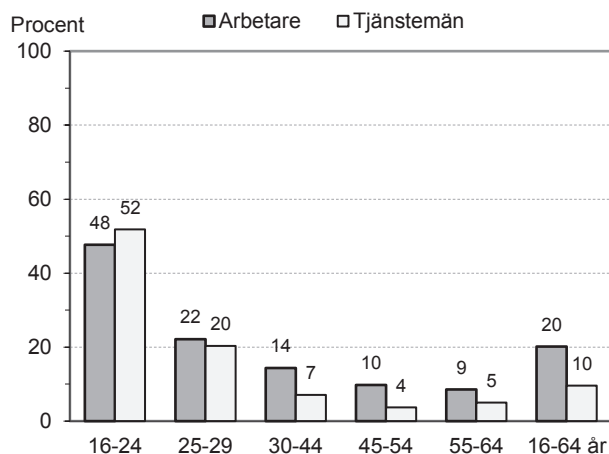
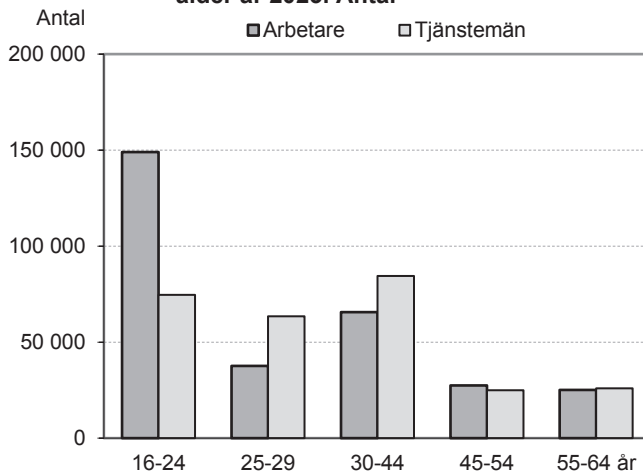

Diagram 1.8 Tidsbegränsat anställda efter klass och ålder år 2023. Antal

År 2003-2023

Andelen tidsbegränsat anställda har varit ungefär lika hög i respektive åldersgrupp de senaste 21 åren, år 2003-2023 (den mätperiod LO har jämförbart dataunderlag för anställningsform efter ålder), med undantag för pandemiåren 2021-2022 då nivåerna minskade i samtliga åldersgrupper.

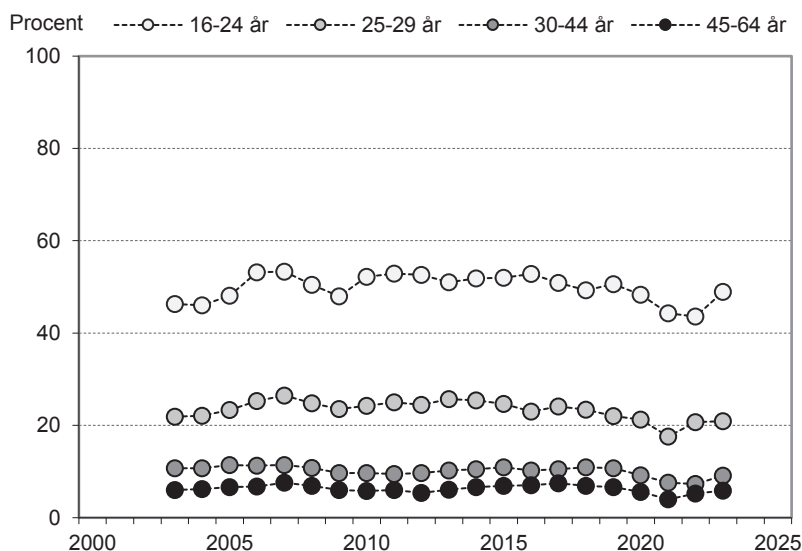
Hela mätperioden har andelen tidsbegränsat anställda varit klart högst för 16-24-åringar, vars andel har mestadels legat runt 50 procent, med undantag för år 2003-2004 och pandemiåren 2021-2022 (se diagram 1.9).

Även i övriga åldrar har andelen tidsbegränsat anställda varit relativt stabil år 2003-2023. För anställda i åldern 25-29-år har andelen mestadels legat mellan 20-24 procent, för anställda i åldern 30-44-år mellan 9-11 procent och för anställda i åldern 45-64-år mellan 6-7 procent tidsbegränsat anställda år 2003-2023, med undantag för pandemiåren 2021-2022 (se diagram 1.9).

Tabell 1.3 Tidsbegränsat anställda efter klass, kön och ålder år 2023. Procent

Klass och ålder	Tidsbegränsat anställda Procent av samtliga anställda		
	Samtliga	Kvinnor	Män
Arbetare			
16-24 år	48	54	42
25-29 år	22	26	20
30-44 år	14	19	12
45-54 år	10	14	7
55-64 år	9	9	8
16-64 år	20	25	17
Tjänstemän			
16-24 år	52	60	42
25-29 år	20	22	19
30-44 år	7	8	7
45-54 år	4	4	3
55-64 år	5	6	4
16-64 år	10	11	8
Samtliga anställda			
16-24 år	49	56	42
25-29 år	21	23	19
30-44 år	9	10	8
45-54 år	5	6	5
55-64 år	6	7	6
16-64 år	13	15	12

**Diagram 1.9 Tidsbegränsat anställda efter ålder år 2003-2023
Samtliga anställda. Procent**

Sektor

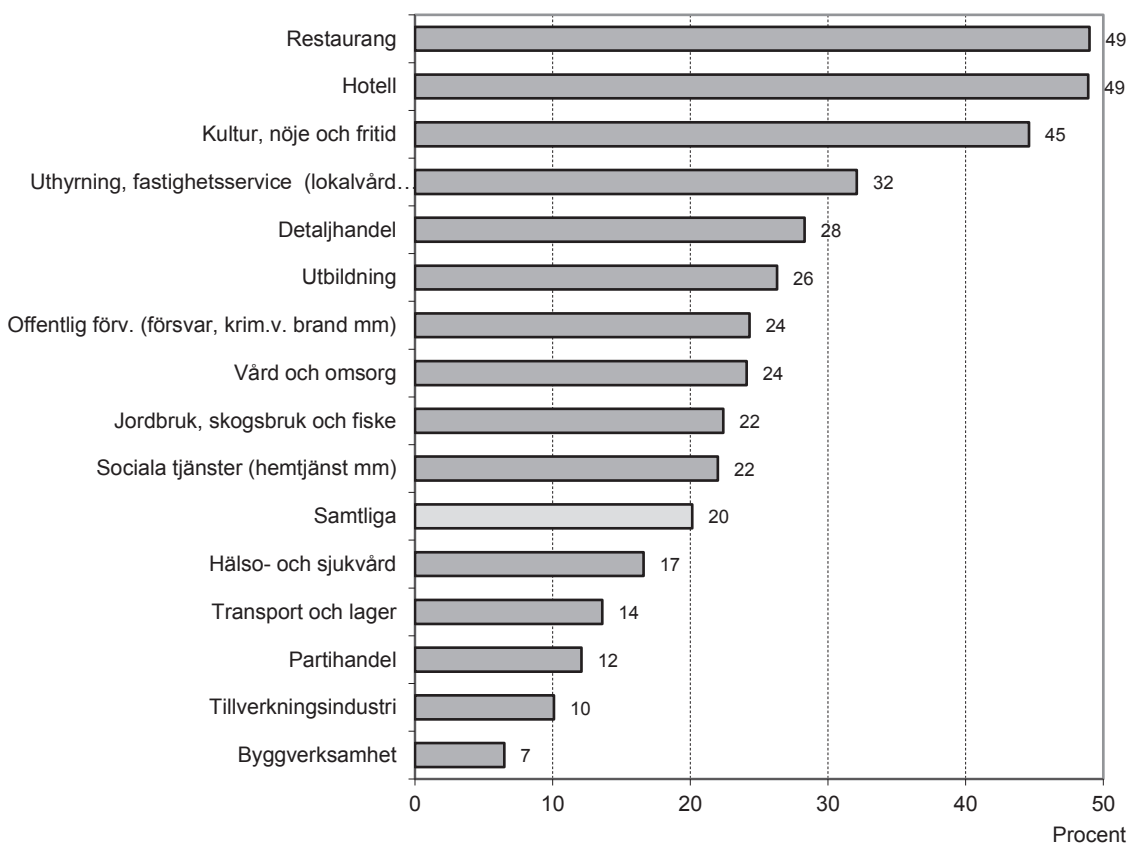
Andelen tidsbegränsat anställda varierar kraftigt mellan olika sektorer. Det gäller framförallt bland arbetare. Högst andel tidsbegränsat anställda arbetare var det i sektorerna restaurang och hotell, där 49 procent av arbetarna var tidsbegränsat anställda. Närmast efter kom sektorer kultur, nöje och fritid (se faktaruta) med 45 procent tidsbegränsat anställda arbetare (se diagram 1.10 och tabell 1.4).

R Kultur, nöje och fritid

Denna sektor omfattar bland annat nöjes- och djurparker, sportanläggningar och golfbanor där det främst är arbetare som är anställda. Sektorn omfattar dock även teatrar, konserthus och liknande där det främst är tjänstemän (skådespelare och artister) som är anställda.

Minst andel tidsbegränsat anställda arbetare var det i sektorn byggverksamhet, där sju procent av arbetarna var tidsbegränsat anställd. Närmast över kom tillverkningsindustrin med tio procent, partihandel, 12 procent och transport och lager med 14 procent tidsbegränsat anställda arbetare år 2023.

Diagram 1.10 Tidsbegränsat anställda efter sektor år 2023. Procent Arbetare

* Sektorerna information och kommunikation, finans och försäkring samt juridik, ekonomi, teknik m.m. redovisas ej i diagrammet på grund av för litet antal arbetare i urvalet

Bland tjänstemän var andelen tidsbegränsat anställda högst i sektorn kultur, nöje och fritid, 37 procent. En stor del av dessa är troligen skådespelare och artister, som räknas som tjänstemän.

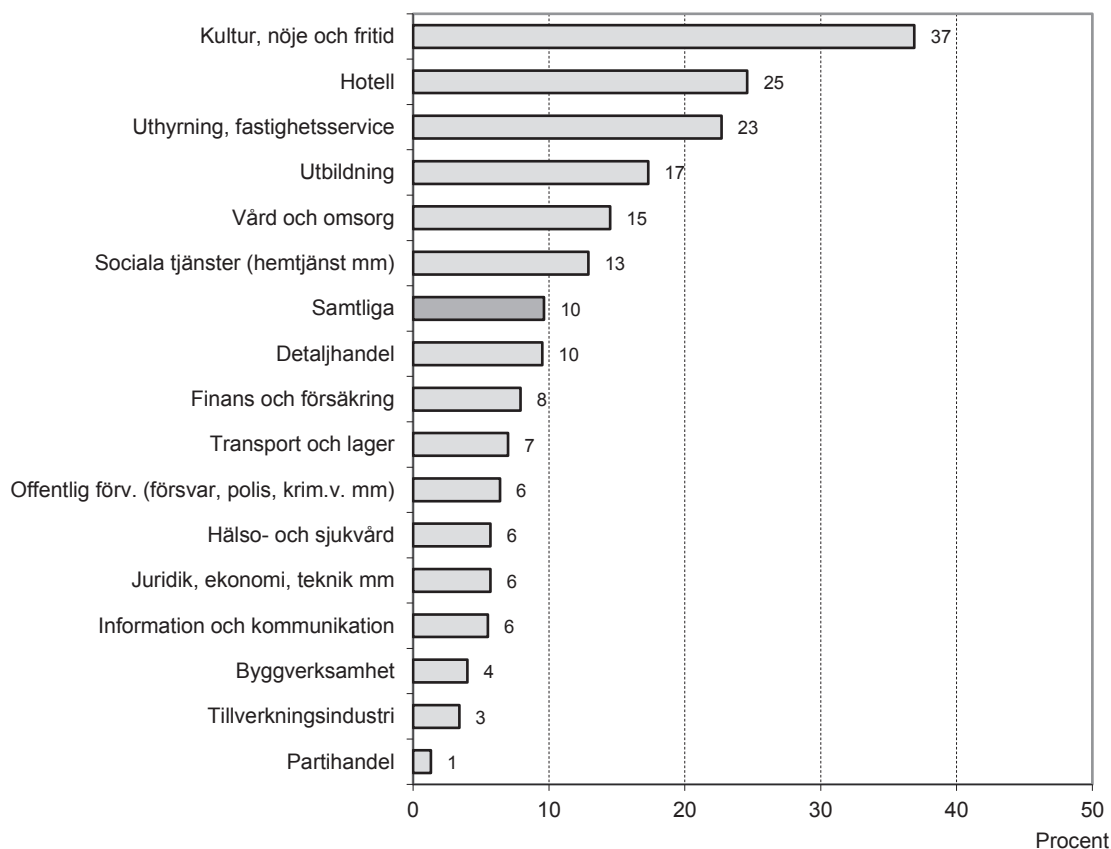
Närmast därefter kom sektorerna hotell samt uthyrning och fastighetsservice (se faktaruta) med 25 respektive 23 procent tidsbegränsat anställda tjänstemän.

N Uthyrning, fastighetsservice, resetjänster och andra stödtjänster

Denna sektor omfattar bland annat lokalvård, bevakning samt skötsel av parker och grönytor där det främst är arbetare som är anställda. Sektorn omfattar dock även callcenter, reseverksamhet och turistservice där det främst är tjänstemän som är anställda.

Lägst andel tidsbegränsat anställda tjänstemän var det inom tillverkningsindustri, byggverksamhet samt partihandel där mellan 3-4 procent av tjänstemännen var tidsbegränsat anställda (se diagram 1.11 och tabell 1.3).

Diagram 1.11 Tidsbegränsat anställda efter sektor* år 2023. Procent Tjänstemän

* Sektorerna jordbruk, skogsbruk och fiske samt restaurang redovisas ej i diagrammet på grund av för litet antal tjänstemän i urvalet

Räknat i *antal* tidsbegränsat anställda så blir storleksordningen efter sektor en annan än räknat i procent. Räknat i antal så var det flest tidsbegränsat anställda i sektorerna utbildning samt vård, omsorg och sociala tjänster, 106 000 respektive 97 000 personer år 2023. I sektorn utbildning var de flesta av dessa tjänstemän medan det i sektorn vård, omsorg sociala tjänster främst var arbetare som var tidsbegränsat anställda (se tabell 1.4).

Närmast efter ovan nämnda sektorer kom sektorn handel med 62 000 tidsbegränsat anställda, uthyrning, fastighetsservice (lokalvård m.m.), 54 000, samt hotell och restaurang med 51 000 tidsbegränsat anställda. I alla tre sektorerna var det främst arbetare som var tidsbegränsat anställda.

Tabell 1.4 Tidsbegränsat anställda efter klass och sektor år 2023						
Näringsgren (sektor)	Tidsbegränsat anställda					
	Arbetare Antal	Procent	Tjänstemän Antal	Procent	Samtliga Antal	Procent
A Jordbruk, skogsbruk och fiske	3 100	22	..	..	3 500	17
C Tillverkning	22 700	10	8 600	3	31 300	7
F Byggverksamhet	10 700	7	3 200	4	14 200	6
G Handel	52 900	23	8 700	4	62 000	13
Därav: Partihandel	5 900	12	1 900	1	7 800	4
Detaljhandel	42 100	28	6 300	10	48 900	22
H Transport och lager	16 900	14	4 300	7	21 200	11
I Hotell- och restaurang	47 500	49	3 900	15	51 300	42
Därav: Hotell	9 200	49	3 500	25	12 600	39
Restaurang	38 300	49	..	..	38 700	43
J Information och kommunikation	1 200	30	15 100	6	16 300	6
K Finans och försäkrings	..	..	9 300	8	9 300	8
M Juridik, ekonomi, vetenskap och teknik	5 400	28	22 100	6	27 500	7
N Uthyrning, fastighetsservice mm	31 300	32	22 800	23	54 100	27
Därav: Arbetsförmedling, bemanning mm	15 300	42	19 200	34	34 500	37
Fastighetsservice (lokalvård mm)	12 500	29	..	..	12 500	22
O Offentlig förvaltning (försvar, polis, kriminalvård, brandförsvar mm)	5 700	24	24 000	6	29 700	8
P Utbildning	23 700	26	82 200	17	106 300	19
Q Vård, omsorg och sociala tjänster	66 100	22	31 200	8	97 300	14
Därav: Hälso- och sjukvård	8 900	17	16 500	6	25 400	8
Vård och omsorg	33 800	24	6 100	15	39 800	22
Sociala tjänster (hemtjänst mm)	23 400	22	8 600	13	32 100	19
R Kultur, nöje och fritid	8 500	45	26 300	37	35 300	39
Samtliga	304 900	20	273 400	10	593 500	13
.. Skattningen för osäker för att redovisas						

LO-förbunden

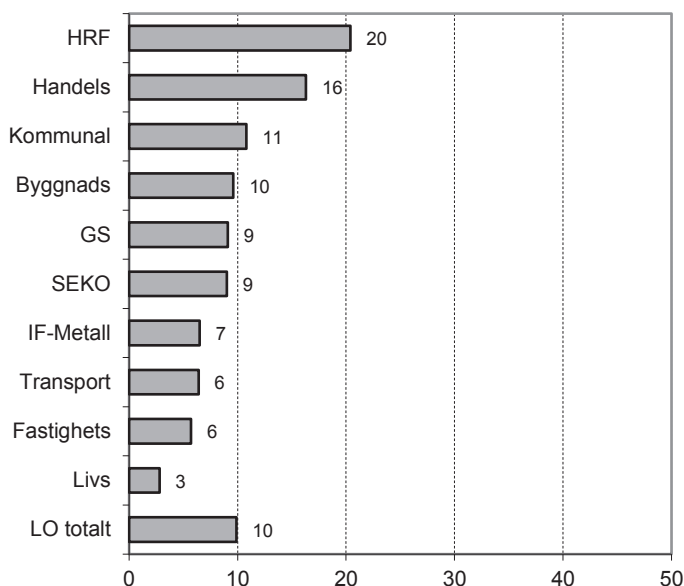
Hotell- och restaurangfacket (HRF) är det LO-förbund som hade störst andel tidsbegränsat anställda bland sina medlemmar, 20 procent, år 2023. Närmast efter kommer Handels och Kommunal med 16 respektive 11 procent (se diagram 1.12 och tabell 1.5).

År 1990 var andelen tidsbegränsat anställda något lägre än idag bland medlemmarna i de flesta LO-förbunden. Därefter ökade andelen tidsbegränsat anställda kraftigt i nästan alla LO-förbund i samband med arbetsmarknadskrisen i mitten av 1990-talet.

Men på 2000-talet har andelen tidsbegränsat anställda bland LO-förbundens medlemmar minskat sakta men säkert. År 2023 var andelen tidsbegränsat anställda medlemmar i flertalet LO-förbund återigen nere på ungefär samma nivå som år 1990. Det gäller bland annat för medlemmarna i IF Metall, Kommunal, Byggnads och Transport.

För några LO-förbund tycks dock andelen tidsbegränsat anställda medlemmar ha fastnat på den relativt höga nivå som nåddes år 1995. Det gäller framför allt Handels och HRF. Andelen tidsbegränsat anställda medlemmar i Handels och HRF har legat på ungefär dubbelt så höga nivåer hela 2000-talet än vad som gällde år 1990.

Diagram 1.12 Tidsbegränsat anställda efter LO-förbund år 2023

Tabell 1.5 Tidsbegränsat anställda efter LO-förbund år 1990-2023. Procent

LO-förbund	1990	1995	2000	2005	2010	2015	2020	2023
Byggnads	6	23	16	13	9	8	8	10
Elektrikerna	2	11	3	3	5	4	4	..
Fastighets	7	12	13	8	6	10	8	6
GS	..	..	..	..	..	9	..	9
Grafiska	2	9	8	8	8	..	..	..
Skogs- o Trä	..	..	12	11	5	..	..	..
Handels	7	12	17	14	10	13	11	16
HRF	12	28	31	30	24	23	23	20
Kommunal	13	16	16	14	11	14	13	11
Livs	6	11	14	9	7	8	8	..
Musikerförbundet	..	..	..	..	..	..	..	..
Målareförbundet	..	..	..	8	5	5	7	..
Pappers	5	6	6	6	4	3	4	..
SEKO	5	7	10	11	8	8	7	9
Transport	9	15	15	12	10	12	11	6
IF Metall	..	..	..	..	9	8	8	7
Metall	3	9	9	9	..	..	..	..
Industrifacket	5	9	10	11	..	..	..	..
Hela LO	8	13	14	12	10	11	11	10

.. Uppgift saknas eller för osäker att redovisas

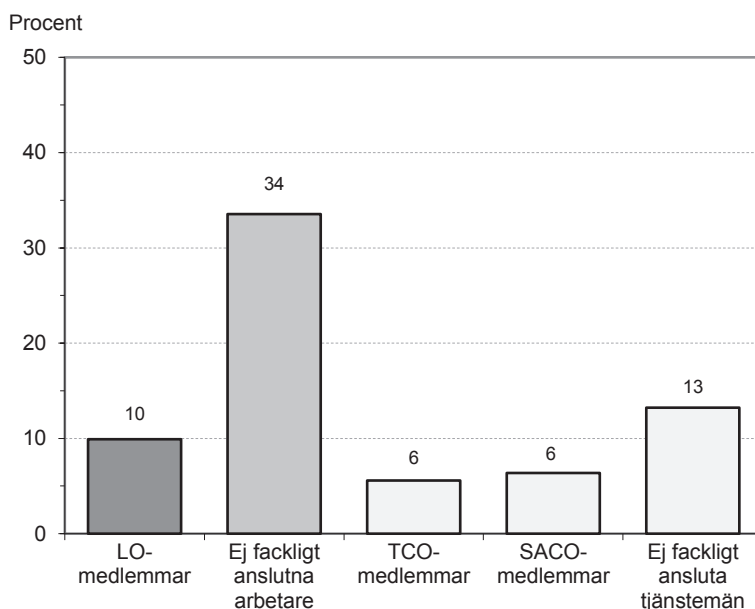
Facklig tillhörighet

Den uppmärksamme läsaren har säkert noterat att andelen tidsbegränsat anställda var lägre bland *medlemmar* i LO-förbunden än bland *arbetare* i de sektorer som LO-förbunden är verksam i. Exempelvis var 20 procent av medlemmarna i Hotell- och restaurangfackets (HRF) tidsbegränsat anställda jämfört med 49 procent av arbetare i sektorn hotell och restaurang år 2023 (se tabell 1.5 respektive 1.4). Skillnaden förklaras främst av att anställda som *inte* var fackligt anslutna var tidsbegränsat anställda i betydligt högre grad än anställda som var medlemmar i något fackförbund.

Bland arbetare som var medlemmar i något LO-förbund var 10 procent tidsbegränsat anställda, att jämföra med 34 procent av de arbetare som inte var fackligt anslutna. Andelen tidsbegränsat anställda var alltså drygt tre gånger så hög bland ej fackligt anslutna jämfört med LO-medlemmar.

Bland tjänstemän var 13 procent av de ej fackligt anslutna tjänstemännen tidsbegränsat anställda jämfört med 6 procent för de tjänstemän som var medlem i något TCO- eller SACO-förbund. Skillnaden var alltså tydlig även bland tjänstemän om än inte lika stor som bland arbetare (se diagram 1.13).

Diagram 1.13 Tidsbegränsat anställda efter facklig tillhörighet år 2023.

Län

Andelen tidsbegränsat anställda varierar mellan olika län. I de flesta län var dock andelen tidsbegränsat anställda ungefär lika hög som genomsnittet för hela riket, det vill säga runt 20 procent för arbetare och 10 procent för tjänstemän år 2023 (se diagram 1.12 och tabell 1.6).

Högst andel tidsbegränsat anställda arbetare var det ändå i Örebro, Östergötlands och Stockholms län, där 25 procent av arbetarna var tidsbegränsat anställda. Lägst andel var det i Jönköpings, Kronobergs och Blekinge län, 16 procent.

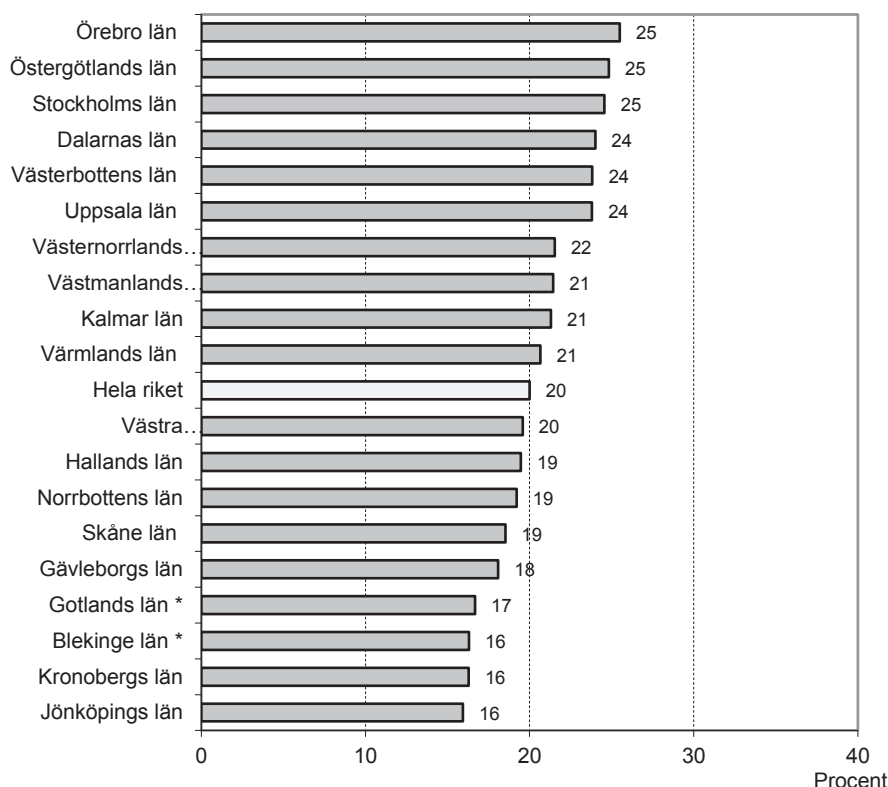
Det bör dock noteras att skattningarna efter klass och län är statistiskt relativt osäkra på grund av litet antal i urval för flertalet län.

Tabell 1.6 Tidsbegränsat anställda efter klass och län år 2023. Procent

Län	Arbetare	Tjänstemän	Samtliga
01-Stockholms län	25	11	14
03-Uppsala län	24	12	16
04-Södermanlands län	10	12	12
05-Östergötlands län	25	7	13
06-Jönköpings län	16	5	10
07-Kronobergs län	16	9	12
08-Kalmar län	21	6	12
09-Gotlands län	17	11	14
10-Blekinge län	16	11	13
12-Skåne län	19	8	12
13-Hallands län	19	4	10
14-Västra Götalands län	20	9	13
17-Värmlands län	21	12	16
18-Örebro län	25	9	15
19-Västmanlands län	21	8	14
20-Dalarnas län	24	10	16
21-Gävleborgs län	18	3	9
22-Västernorrlands län	22	7	12
23-Jämtlands län	29	12	19
24-Västerbottens län	24	11	16
25-Norrbottens län	19	10	14
Hela riket	20	10	13

* Skattningarna efter klass och region är statistiskt osäkra på grund av litet antal i urvalet för flertalet län.

Diagram 1.14 Tidsbegränsat anställda efter län år 2023. Arbetare

Tidsbegränsade anställningsformer

Det finns en rad olika former av tidsbegränsad anställning. I lagen om anställningsskydd (LAS) nämns dock bara fyra tidsbegränsade anställningsformer - vikariat, provanställning, säsongsanställning och särskild visstidsanställning. Särskild visstidsanställning tillkom senast i LAS då den infördes i oktober år 2022. Den ersatte då anställningsformen allmän visstidsanställning med den skillnaden att anställningstiden minskade från 24 månader till 12 månader för att visstidsanställningen ska övergå till en tillsvidare/fast anställning. Särskild visstidsanställning är dock alltjämt den mest osäkra anställningsformen i den meningen att arbetsgivaren inte behöver ange något specifikt skäl för att tidsbegränsa anställningen.

I flera kollektivavtal finns det dock fler tidsbegränsade anställningsformer. Några av dessa liknar särskild visstidsanställning då de inte kräver något specifikt skäl till tidsbegränsningen. I SCBs statistik redovisas dessa anställningsformer under rubriken anställd per timme och anställd vid behov.

Totalt var alltså 593 500 personer tidsbegränsat anställda år 2023. Av dessa var 309 000 personer, 52 procent, anställda per timme, vid behov eller med särskild visstidsanställning. Av dessa var 191 000, 62 procent, arbetare och 109 000, 35 procent, tjänstemän.

Det var även en klar övervikt av kvinnor då 59 procent var kvinnor och 41 procent var män (se diagram 1.15 och 1.16 samt tabell 1.7).

Diagram 1.15 Tidsbegränsat anställda efter klass och anställningsform år 2023. Procent av samtliga arbetare resp. tjänstemän

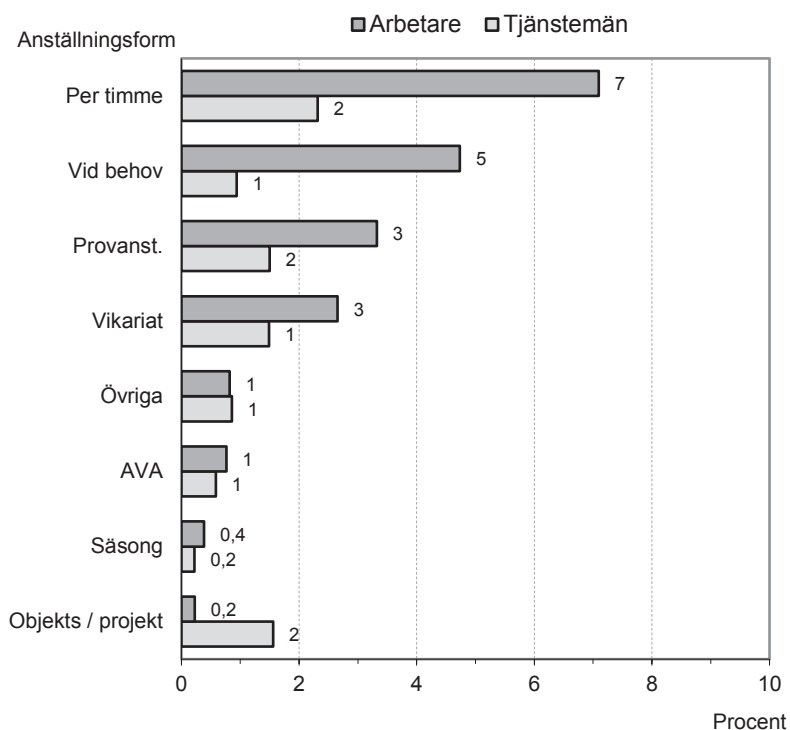
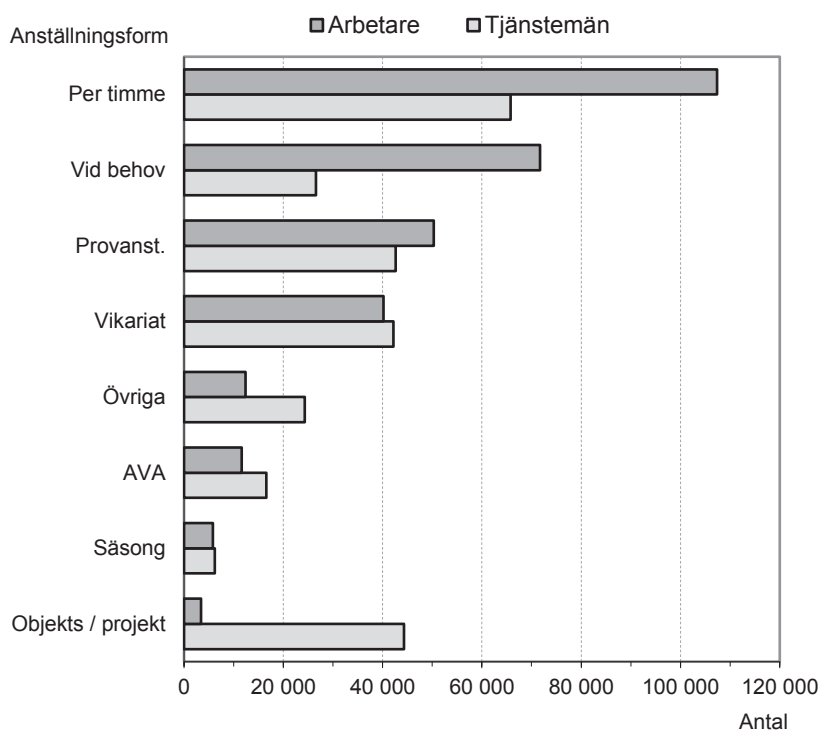

Diagram 1.16 Tidsbegränsat anställda efter klass och anställningsform år 2023. Antal

Tabell 1.7 Tidsbegränsat anställda efter anställningsform, klass* och kön år 2023									
	Vikariat	Provan- ställning	Säsong- arbete	Objekt/ projekt	Kallas vid behov	Anställd per timme	AVA	Övrigt	Samtliga
Arbetare									
Kvinnor	27 900	12 800	1 000	1 900	40 800	58 100	6 500	4 900	154 600
Män	12 300	37 400	4 800	1 500	30 900	49 300	5 200	7 500	150 300
Samtliga	40 200	50 300	5 800	3 400	71 700	107 400	11 600	12 400	304 900
Tjänstemän									
Kvinnor	28 500	19 200	2 800	24 300	20 100	42 400	10 600	13 100	164 700
Män	13 800	23 300	3 400	19 900	6 500	23 500	5 900	11 200	108 700
Samtliga	42 200	42 600	6 200	44 300	26 600	65 800	16 600	24 300	273 400
Samtliga anställda									
Kvinnor	57 800	32 100	4 300	26 400	62 900	103 500	17 300	17 900	326 800
Män	26 500	62 300	8 200	22 300	38 800	74 500	11 900	19 600	266 600
Samtliga	84 300	94 500	12 400	48 700	101 800	177 900	29 200	37 500	593 500
Procent av samtliga anställda									
Arbetare									
Kvinnor	4	2	0	0	6	9	1	1	25
Män	1	4	1	0	3	6	1	1	17
Samtliga	3	3	0	0	5	7	1	1	20
Tjänstemän									
Kvinnor	2	1	0	2	1	3	1	1	11
Män	1	2	0	2	1	2	0	1	8
Samtliga	1	2	0	2	1	2	1	1	10
Samtliga anställda									
Kvinnor	3	1	0	1	3	5	1	1	15
Män	1	3	0	1	2	3	1	1	12
Samtliga	2	2	0	1	2	4	1	1	13
* Uppgift om klass saknas för 8 200 tidsbegränsat anställda. Dessa särredovisas ej i tabellen men ingår i samtliga									
* Feriearbete (1 200 personer) och praktik (6 000 personer) särredovisas inte i tabellen men ingår i samtliga									

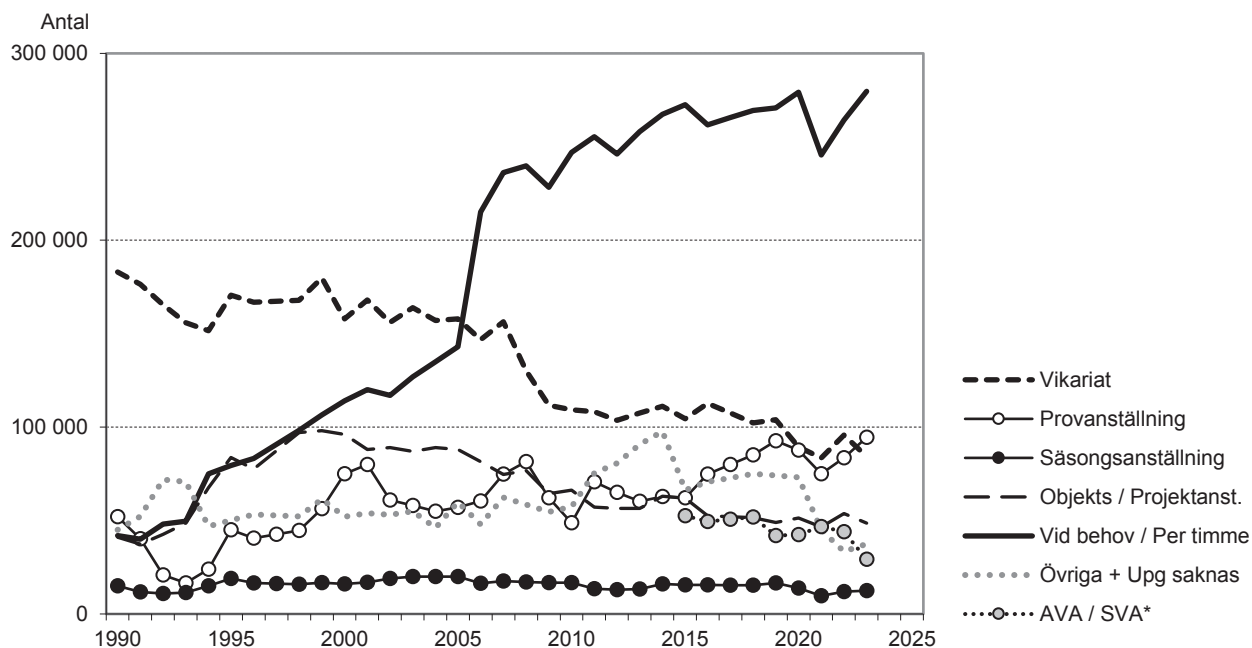
Tidsbegränsade anställningsformer år 1990-2023

De senaste 34 åren har anställningsformen vikariat minskat medan anställningsformerna vid behov och per timme har ökat. År 1990 var vikariat den vanligaste tidsbegränsade anställningsformen och motsvarade då fem procent av samtliga anställningar och nära hälften, 48 procent, av alla tidsbegränsade anställningar. Därefter har vikariatet minskat till att motsvara cirka två procent av samtliga anställningar och 14 procent av alla tidsbegränsade anställningar (se diagram 1.17 och 1.18).

Anställningsformerna vid behov och per timme har utvecklats i motsatt riktning. Tillsammans har de ökat från motsvarande 1 till 6 procent av samtliga anställningar och från 11 till 47 procent av alla tidsbegränsade anställningar. I antal har de ökat från 42 000 till 280 000 år 1990-2023.

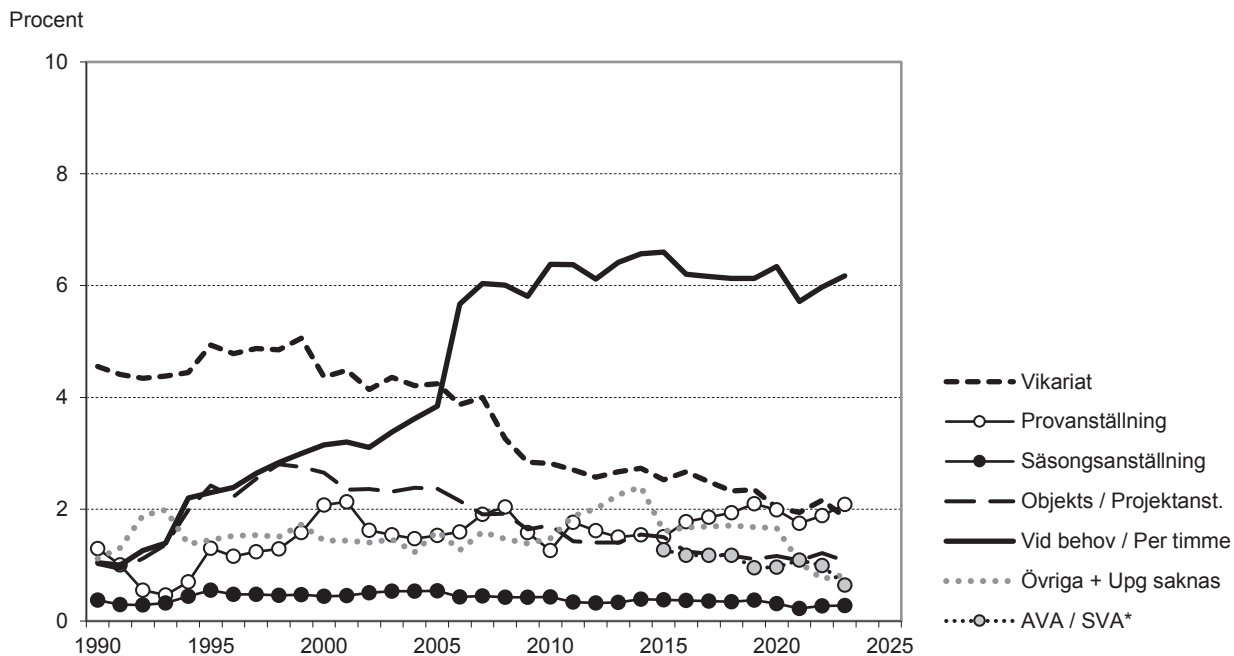
Resterande tidsbegränsade anställningsformer har förändrats mindre och ligger ungefär på samma nivå år 1990 och 2023.

Diagram 1.17 Tidsbegränsat anställda år 1990-2023. Antal

* AVA (allmän visstidsanställning) år 2025-2022 och SVA (särskild visstidsanställning) år 2023

Diagram 1.18 Tidsbegränsat anställda år 1990-2023. Procent av samtliga

* AVA (allmän visstidsanställning) år 2025-2022 och SVA (särskild visstidsanställning) år 2023

1.3 Bemanningsföretag

År 2023 (kvartal 1) var 113 000 personer anställda i ett bemanningsföretag. Ganska exakt hälften av dessa, 56 000, var arbetare och den andra hälften, 57 000, var tjänstemän (se diagram 1.19).

Bemanningsföretagen etablerade sig på den svenska arbetsmarknaden på 1990-talet. Först i blygsam skala med några enstaka tusental anställda för att sedan expandera till drygt 40 000 årsanställda år 2000. Därefter avstannade expansionen några år men tog åter fart runt år 2005 och har därefter ökat i relativt stadig takt upp till 106 000 årsanställda år 2022. Detta enligt statistik från bemanningsföretagens arbetsgivarorganisation Kompetensföretagen.

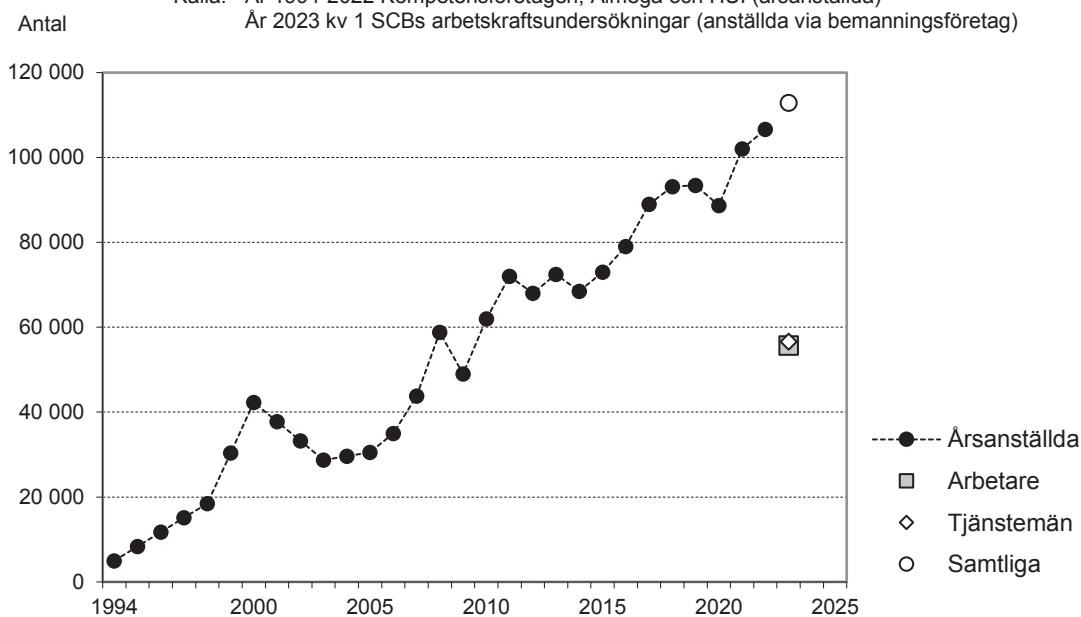
Bemanningsbranschen har till synes expanderat påtagligt de senaste åren. De 113 000 bemanningsanställda motsvarade dock bara 2,5 procent av samtliga 4,5 miljoner anställda i Sverige år 2023. Det kan möjligen betraktas som marginellt men det är ändå en fördubbling på cirka 14 år.

Vad gäller anställningsform bör noteras att de flesta som är anställda i ett bemanningsföretag är fast anställda och inte tidsbegränsat anställda. De anställda är visserligen uthyrda till olika företag i korta perioder men de har sin anställning hos bemanningsföretaget och den anställningen ska vara en fast-/tillsvidareanställning enligt gällande kollektivavtal.

Diagram 1.19 Anställda i bemanningsföretag år 1994-2023

Källa: År 1994-2022 Kompetensföretagen, Almega och HUI (årsanställda)

År 2023 kv 1 SCBs arbetskraftsundersökningar (anställda via bemanningsföretag)

2

Arbetstider

Anställda på heltid och deltid

Av de 4,5 miljoner personer som var anställda i Sverige år 2023 (kvartal 1) var 3 619 000 personer anställda på heltid medan 906 000 personer var anställda på deltid. I procent motsvarar detta 80 procent heltidsanställda och 20 procent deltidanställda (se diagram 2.1 och tabell 2.1).

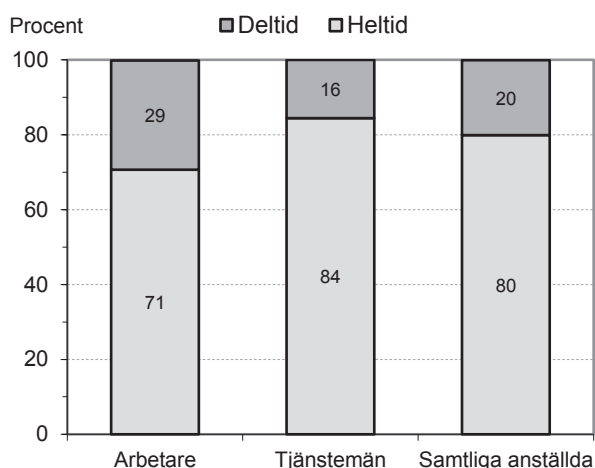
Andelen deltidanställda var dock betydligt högre bland arbetare än bland tjänstemän då 29 procent av arbetarna och 16 procent av tjänstemännen var deltidanställda. Det vill säga nästan dubbelt så hög andel bland arbetare än bland tjänstemän.

År 2006-2023

Andelen deltidanställda har dock minskat de senaste 17 åren både bland arbetare och tjänstemän.

År 2006-2020 minskade andelen deltidanställda i långsam men stadig takt, från 27 till 23 procent bland samtliga anställda. Det var dock främst bland tjänstemän som andelen deltidanställda minskade, från 23 till 19 procent, medan andelen deltidanställda arbetare endast minskade marginellt, från 33 till 32 procent år 2006-2020.

Diagram 2.1 Deltidsanställda efter klass år 2023

Tabell 2.1 Anställda efter arbetstid, klass och kön år 2023 (kv 1)

	Heltid Antal	Procent	Deltid Antal	Procent	Samtliga Antal	Procent
Arbetare	1 069 500	71	441 100	29	1 514 000	100
Män	726 600	82	157 400	18	884 600	100
Kvinnor	342 900	54	283 700	45	629 400	100
Tjänstemän	2 396 100	84	441 500	16	2 838 100	100
Män	1 182 400	91	109 900	9	1 292 300	100
Kvinnor	1 213 700	79	331 700	21	1 545 900	100
Samtliga anställda	3 618 800	80	906 200	20	4 528 900	100
Män	2 009 400	88	278 000	12	2 288 000	100
Kvinnor	1 609 300	72	628 200	28	2 240 900	100

År 2020 bröt covid-pandemin ut och den medförde att andelen deltidsanställda minskade kraftigt på kort tid. Det gällde främst bland arbetare då andelen deltidsanställda arbetare minskade från 32 till 28 procent år 2020-2021. Minskningen förklaras till stor del av att många arbetare inom hotell, restaurang och besöksnäringen blev arbetslösa på grund av pandemin. En stor del av dessa var deltidsanställda vilket medförde att andelen deltidsanställda bland samtliga anställda arbetare minskade.

Hel- och deltid år 2006-2023

Nuvarande frågor om hel- och deltid infördes i AKU år 2006 vilket avgränsar mätperioden för hel- och deltid enligt den "nya" definitionen där intervjupersonen själv uppger om anställningen gäller hel- eller deltid.

Före år 2006 definierades hel- och deltid utifrån överenskommen arbetad tid enligt följande:

Deltid = 1-34 tim överenskommen arbetad per vecka

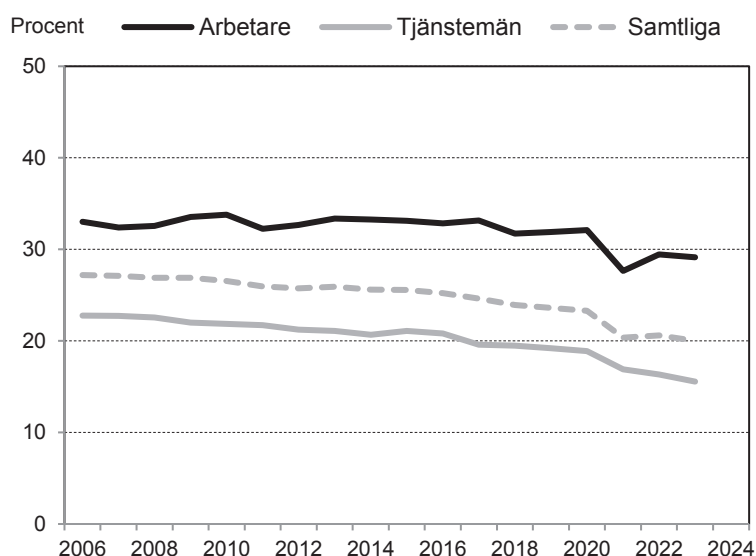
Heltid = 35- tim överenskommen arbetad tid per vecka

Data enligt den gamla definitionen finns tillgänglig från år 1990. Den nya och gamla definitionen ger i stora drag samma bild av utvecklingen men det skiljer ändå en del så därför redovisas de i separata avsnitt i föreliggande rapport.

När pandemin väl klingade av ökade andelen deltidsanställda arbetare till drygt 29 procent år 2023. Andelen deltidsanställda arbetare låg därmed alltså under den nivå som gällde före pandemin. Det återstår dock att se om den lägre nivån blir bestående eller om andelen deltidsanställda arbetare återigen stiger upp över 30 procent.

Även bland tjänstemän minskade andelen deltidsanställda under pandemin, från 19 till 17 procent år 2020-2021. Minskningen har dock fortsatt även efter pandemin ner till 16 procent år 2023 (se diagram 2.2).

Diagram 2.2 Deltidsanställda efter klass år 2006-2023

Kvinnor och män

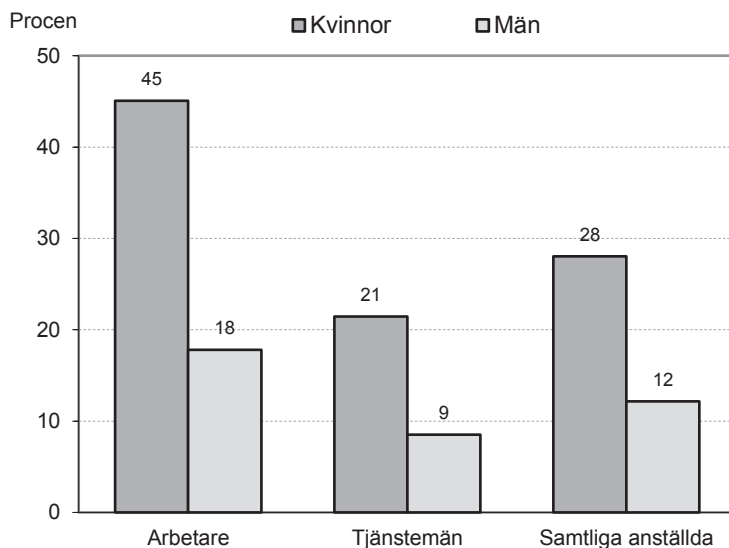
Kvinnor var deltidsanställda i betydligt högre grad än män år 2023. Bland samtliga anställda var 28 procent av kvinnorna deltidsanställda jämfört med 12 procent av männen. Andelen deltidsanställda kvinnor var alltså drygt dubbelt så hög bland kvinnor än bland män.

Skillnaden mellan kvinnor och män var dock ännu större bland arbetare. Bland arbetare var hela 45 procent av kvinnorna deltidsanställda jämfört med 18 procent av männen.

Även bland tjänstemän var andelen deltidsanställda klart högre bland kvinnor än bland män då 21 procent av kvinnorna och 9 procent av männen var deltidsanställda.

Enligt ovan så visar sig en så kallad klass och kön-trappa för andelen deltidsanställda bli mycket brant då de manliga tjänstemännen står på lägsta trappsteget med 9 procent deltidsanställda medan kvinnor i arbetaryrken står på högsta trappsteget med 45 procent deltidsanställda, det vill säga fem gånger högre upp än män i tjänstemannayrken.

Diagram 2.3 Deltidsanställda efter klass och kön år 2023

Kvinnor och män år 2006-2023

Bland kvinnor har andelen deltidsanställda minskat rejält de senaste 17 åren, både bland arbetare och tjänstemän. Bland män har andelen deltidsanställda däremot ökat bland arbetare men minskat bland tjänstemän.

Bland samtliga kvinnor har andelen deltidsanställda minskat från 42 till 28 procent år 2006-2023. Det är en minskning med hela 14 procentenheter (se diagram 2.4).

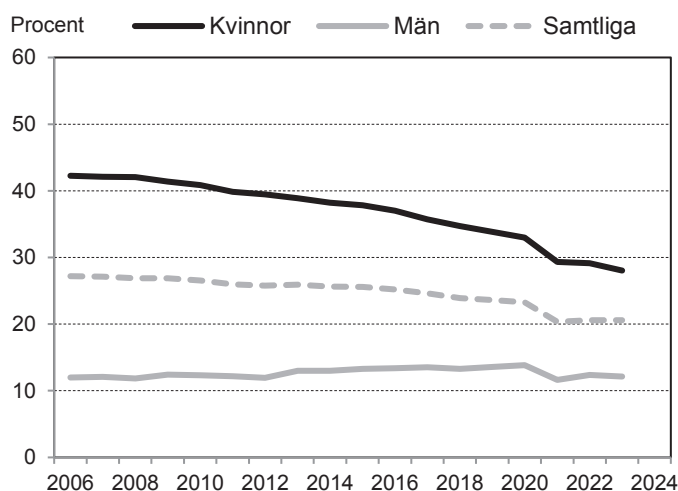
Bland arbetare har andelen deltidsanställda kvinnor minskat, från 56 till 45 procent och bland tjänstemän från 32 till 21 procent år 2006-2023. Andelen deltidsanställda kvinnor har alltså minskat med 11 procentenheter bland såväl arbetare som tjänstemän (se diagram 2.5 och 2.6).

Bland män var andelen deltidsanställda 12 procent, såväl år 2006 som år 2023 bland samtliga anställda. Men uppdelat på arbetare och tjänstemän har utvecklingen gått åt olika håll. Bland arbetare har andelen deltidsanställda män ökat från 14 till 18 procent medan andelen minskat från 10 till 9 procent bland tjänstemän år 2006-2023.

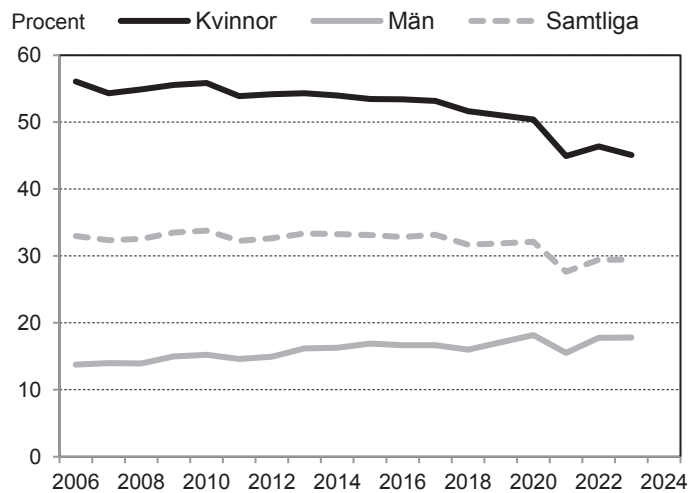
Den minskande andelen deltidsanställda kvinnor och ökande andelen män har sammantaget medfört en rejäl minskning av skillnaden mellan kvinnor och män, framförallt bland arbetare. Bland arbetare har skillnaden minskat från 42 till 27 procentenheter högre andel deltidsanställda kvinnor än män år 2006-2023. En minskning med hela 15 procentenheter.

Bland tjänstemän har skillnaden minskat från 22 till 13 procentenheter högre andel deltidsanställda kvinnor än män år 2006-2023

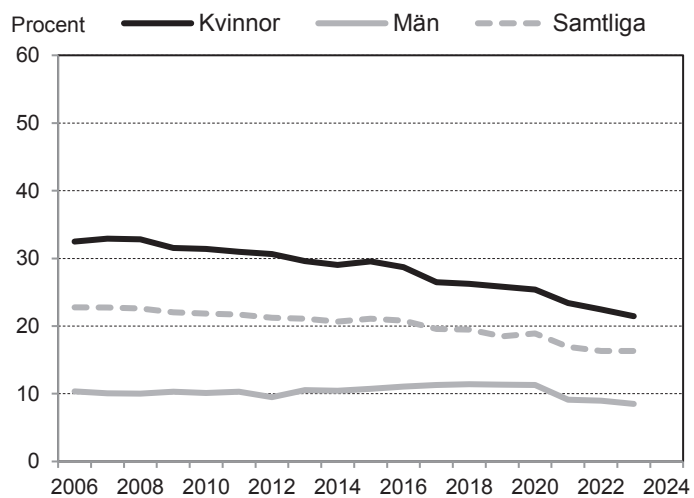
Diagram 2.4 Deltidsanställda efter kön år 2006-2023
Samtliga anställda

**Diagram 2.5 Deltidsanställda efter kön år 2006-2023
Arbetare**

**Diagram 2.6 Deltidsanställda efter kön år 2006-2023
Tjänstemän**

Alder

Deltid var vanligast i åldersgruppen 16-24 år då 54 procent av samtliga anställda i åldern 16-24 år var deltidsanställda år 2023. I övriga åldersgrupper var andelen deltidsanställda lägre. Lägst andel var det bland 45-54-åringar, 13 procent, medan andelen deltidsanställda i resterande åldersgrupper var mellan 16-18 procent (se diagram 2.7 och tabell 2.2).

Deltidsanställda efter ålder var likartat fördelat bland arbetare och tjänstemän. I båda grupperna var andelen deltidsanställda klart högst bland 16-24-åringar, 56 procent bland arbetare och 49 procent bland tjänstemän. I övriga åldersgrupper var andelen deltidsanställda ungefär runt 25 procent för arbetare och runt 15 procent för tjänstemän (se diagram 2.8).

Fördelat efter klass, ålder och kön framgår tydligt att det främst är kvinnor med arbetaryrken som är deltidsanställda då dessa hade klart högst andel deltidsanställda i alla åldersgrupper.

I särklass högst andel deltidsanställda var det bland kvinnor i åldersgruppen 16-24 år där hela 74 procent av arbetarkvinnorna var deltidsanställda. I övriga åldersgrupper var andelen mellan 36-44 procent med undantag för åldersgruppen 45-54 år där 29 procent av kvinnorna med arbetaryrken var deltidsanställda (se diagram 2.9 och tabell 2.2).

Diagram 2.7 Deltidsanställda efter ålder år 2023
Samtliga anställda

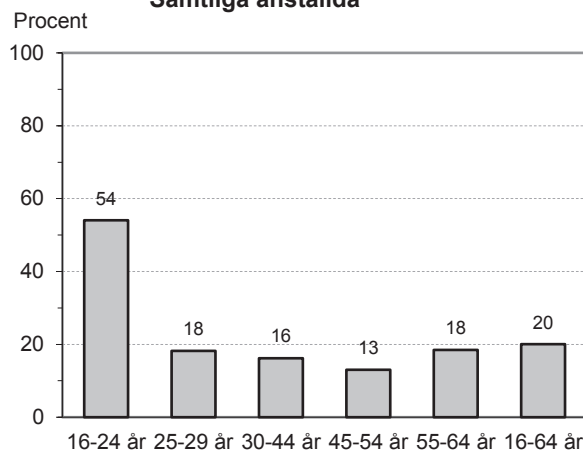

Diagram 2.8 Deltidsanställda efter klass och ålder år 2023

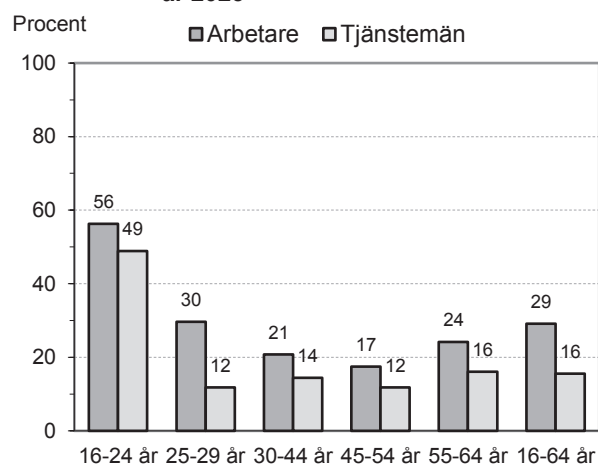
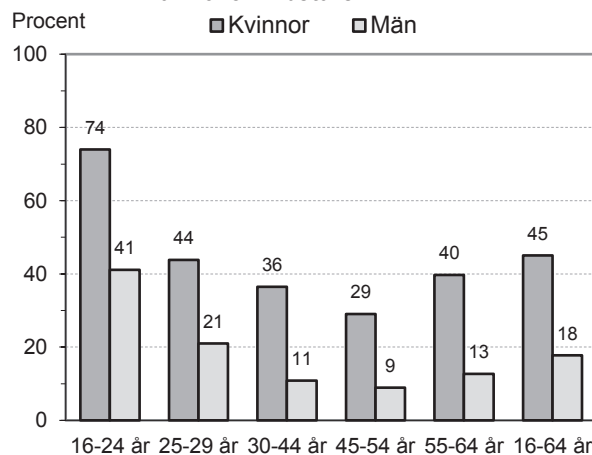

Diagram 2.9 Deltidsanställda efter kön och ålder år 2023. Arbetare

Tabell 2.2 Deltidsanställda efter klass, kön och ålder. År 2023 (kv 1)

	Deltidsanställda					
	Kvinnor		Män		Samtliga	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
Arbetare						
16-24	106 700	74	69 100	41	175 800	56
25-29	28 200	44	22 100	21	50 300	30
30-44	64 500	36	30 500	11	95 000	21
45-54	34 600	29	14 500	9	49 100	17
55-64	49 600	40	21 400	13	71 000	24
Summa	283 700	45	157 400	18	441 100	29
Tjänstemän						
16-24	45 800	59	24 500	37	70 400	49
25-29	27 000	15	9 900	7	36 900	12
30-44	131 600	21	39 200	7	170 800	14
45-54	62 800	17	17 400	6	80 200	12
55-64	64 500	22	18 800	8	83 200	16
Summa	331 700	21	109 900	9	441 500	16
Samtliga anställda						
16-24	156 000	69	95 400	40	251 400	54
25-29	55 200	23	33 500	14	88 700	18
30-44	200 500	24	74 500	9	274 900	16
45-54	99 800	19	33 100	7	133 000	13
55-64	116 700	27	41 500	10	158 300	18
Summa	628 200	28	278 000	12	906 200	20

Sektor

Andelen deltidsanställda varierar stort mellan olika sektorer. Bland arbetare var det främst i sektorerna hotell och detaljhandel som andelen var riktigt hög, hela 72 procent. Men även i sektorn restaurang var mer än hälften av arbetarna, 57 procent, deltidsanställd.

Minst andel deltidsanställda var det i sektorerna byggverksamhet, partihandel och tillverkningsindustri där mellan 6-10 procent av arbetarna var deltidsanställda.

Räknat i *antal* deltidsanställda var sektorn detaljhandel i topp med 107 100 deltidsanställda arbetare. Närmast efter kom sektorn hälso- och sjukvård med 58 200 deltidsanställda arbetare (se diagram 2.10 och tabell 2.3).

Bland tjänstemän var andelen deltidsanställda högst i sektorn kultur, nöje och fritid, 42 procent, hotell, 32 procent, samt hälso- och sjukvård, 27 procent. Lägst andel var det i sektorerna partihandel, byggverksamhet, och tillverkningsindustri där mellan 5-6 procent av tjänstemännen var deltidsanställda år 2023 (se diagram 2.11).

R Kultur, nöje och fritid

Denna sektor omfattar bland annat nöjes- och djurparker, sportanläggningar och golfbanor där det främst är arbetare som är tidsbegränsat anställda.

Sektorn omfattar dock även teatrar, konserterthus och liknande där det främst är tjänstemän (skådespelare och artister) som är tidsbegränsat anställda.

Räknat i *antal* visstidsanställda tjänstemän var det dock sektorn utbildning som var störst med 110 800 deltidsanställda tjänstemän. Närmast efter kommer sektorn hälso- och sjukvård med 76 700 tjänstemän. Tillsammans motsvarade dessa nästan hälften av samtliga deltidsanställda tjänstemän (se tabell 2.3).

Diagram 2.10 Deltidsanställda efter sektor år 2023. Arbetare

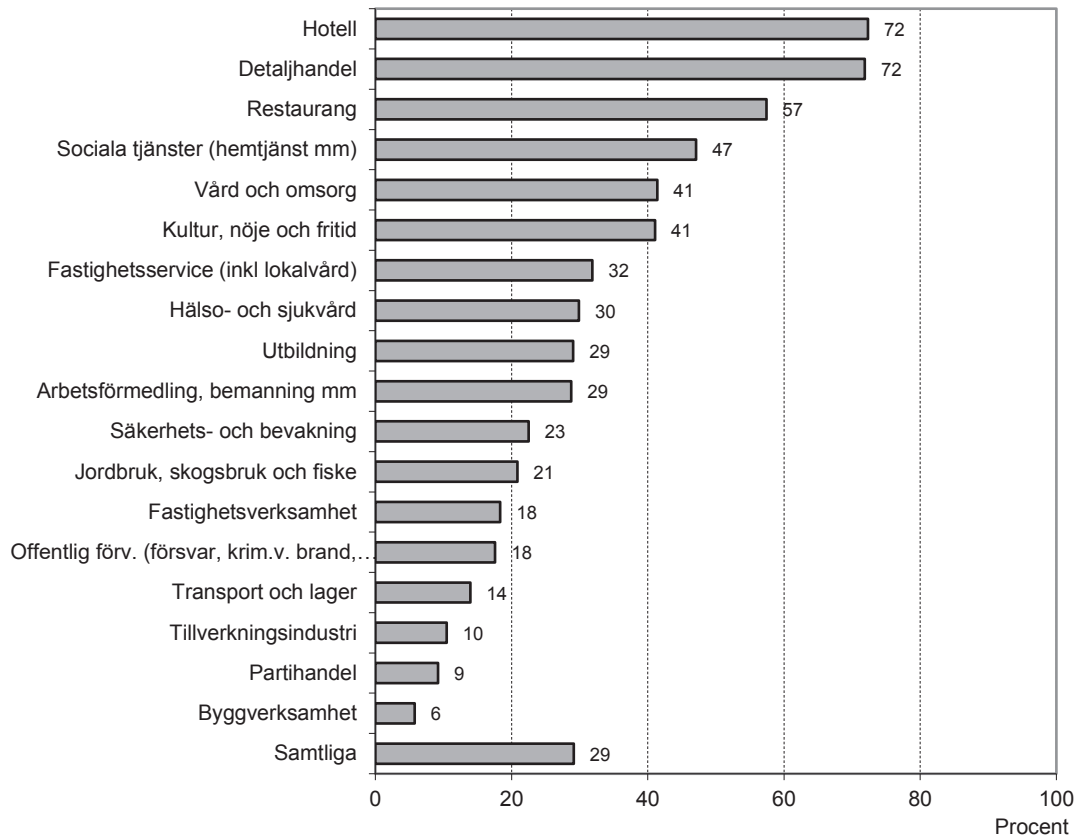
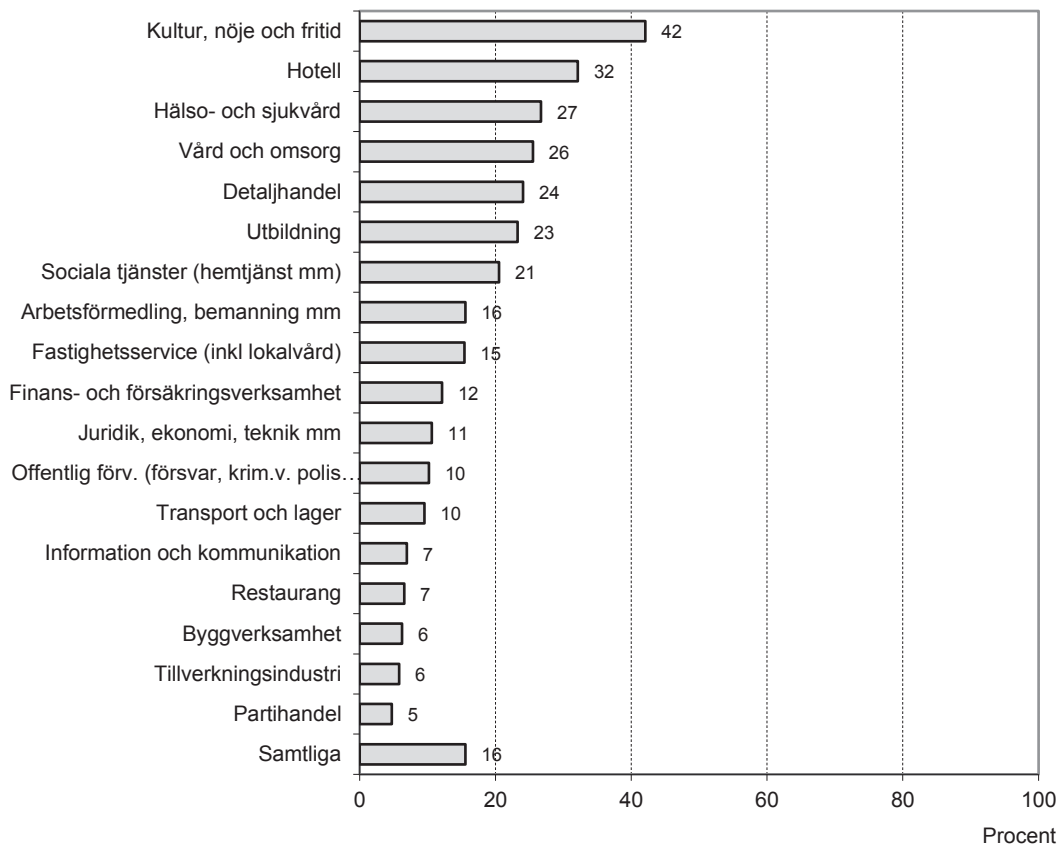

Diagram 2.11 Deltidsanställda efter sektor år 2023. Tjänstemän

Tabell 2.3 Deltidsanställda efter klass och sektor år 2023 (kvartal 1)

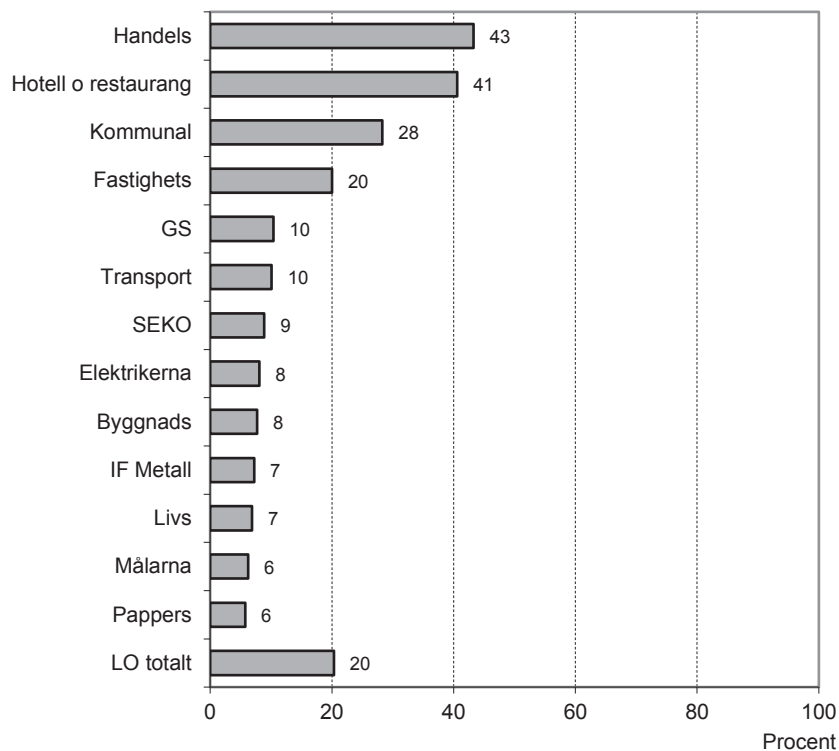
Sektor	Deltidsanställda					
	Arbetare		Tjänstemän		Samtliga	
	Antal	Procent	Antal	Procent	Antal	Procent
A Jordbruk, skogsbruk och fiske	2 900	21	1 000	17	4 300	21
C Tillverkning	23 500	10	14 800	6	38 300	8
F Byggverksamhet	9 500	6	5 100	6	14 800	6
G Handel	115 700	51	23 900	10	140 500	30
Partihandel	4 500	9	6 700	5	11 200	6
Detaljhandel	107 100	72	16 000	24	123 900	57
H Transport och magasinering	17 400	14	5 900	10	23 300	12
I Hotell- och restaurang	58 500	60	5 300	20	63 800	52
Hotell	13 600	72	4 500	32	18 100	55
Restaurang	44 900	57	800	7	45 700	50
J Information och kommunikation	2 400	60	19 100	7	21 500	8
K Finans och försäkring	..	..	14 300	12	14 300	12
L Fastighetsverksamhet	4 000	18	7 500	14	11 500	15
M Juridik, ekonomi, vetenskap och teknik	7 900	41	41 300	11	49 200	12
N Uthyrning, fastighetservice mm	28 300	29	14 900	15	43 300	22
Arbetsförmedling, bemanning mm	10 500	29	8 900	16	19 400	21
Säkerhet och bevakning	1 800	23	300	13	2 100	20
Fastighetservice (inkl lokalvård)	13 800	32	1 900	15	15 700	28
O Offentlig förvaltning (försvar, kriminalvård brand, polis mm)	4 100	18	38 200	10	42 300	11
P Utbildning	26 200	29	110 800	23	137 300	24
Q Vård och omsorg	124 400	41	100 900	26	225 300	32
Hälso- och sjukvård	16 000	30	76 700	27	92 700	27
Vård och omsorg	58 200	41	10 500	25	68 700	38
Sociala tjänster (hemtjänst mm)	50 200	47	13 700	21	63 900	37
R Kultur, nöje och fritid	7 800	41	30 000	42	37 900	42
Samtliga	441 100	29	441 500	16	1 025 900	23
.. Uppgift saknas eller för osäker för att redovisa						

LO-förbund

Bland anställda som var medlem i något LO-förbund var det främst inom Handels, Hotell och restaurangfacket, Kommunal samt Fastighets som deltidsanställning var vanligt. Klart högst andel deltidsanställda var det bland medlemmarna i Handels och Hotell och restaurangfacket där 43 respektive 41 procent av medlemmarna var deltidsanställda. Närmast efter kom Kommunal med 28 procent och Fastighets med 20 procent.

I resterande LO-förbund var andelen deltidsanställda medlemmar betydligt lägre, mellan 6-10 procent. Lägst andel var det bland medlemmarna i Pappers och Målarna, sex procent. (se diagram 2.12).

Diagram 2.12 Deltidsanställda efter LO-förbund år 2023

Facklig tillhörighet

Som framgått av tidigare avsnitt så var alltså andelen deltidsanställda lägre bland LO-förbundens medlemmar än bland samtliga arbetare, 20 respektive 29 procent. Skillnaden förklaras av att deltidsanställning var betydligt vanligare bland ej fackligt anslutna. Det gäller framför allt bland arbetare och bara till viss del för tjänstemän.

Bland arbetare var 41 procent av de som inte var fackligt anslutna deltidsanställda jämfört med 20 procent av de som var medlemmar i något LO-förbund. Andelen deltidsanställda var alltså mer än dubbelt så hög bland ej fackligt anslutna.

Bland tjänstemän var skillnaden efter facklig tillhörighet betydligt mindre - nästan marginell. Andelen deltidsanställda var 19 procent bland ej fackligt anslutna tjänstemän jämfört med 12 respektive 16 procent för TCO- och SACO-medlemmar (se diagram 2.13).

Det var dock framförallt bland unga vuxna som andelen deltidsanställda skiljer sig mellan fackligt anslutna och ej fackligt anslutna. Bland ej fackligt anslutna arbetare i åldern 16-24 år var hela 66 procent deltidsanställda jämfört med 27 procent av LO-förbundens medlemmar i samma ålder. Även i övriga åldersgrupper var andelen deltidsanställda högre bland ej fackligt anslutna än bland LO-förbundens medlemmar. Skillnaden var dock betydligt mindre än bland 16-24-åringarna (se diagram 2.14 och tabell 2.4).

Diagram 2.13 Hel och deltidsanställda efter facklig tillhörighet år 2023

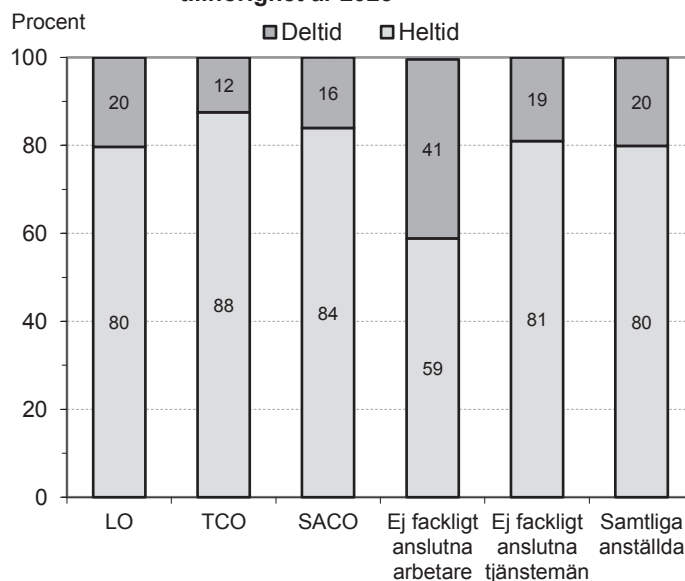
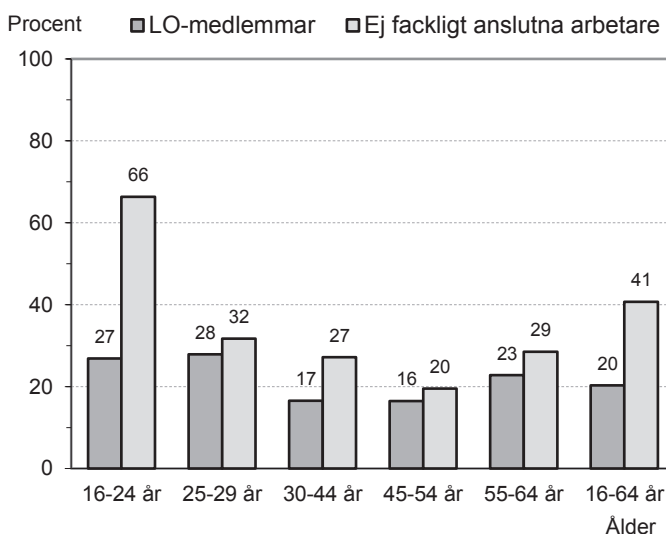

Diagram 2.14 Deltidsanställda efter facklig tillhörighet och ålder år 2023

Län

Andelen deltidsanställda varierar mellan olika län. Den statistiska osäkerheten är dock relativt hög för de mindre länen. I de flesta län var andelen deltidsanställda ungefär lika hög som genomsnittet för hela riket.

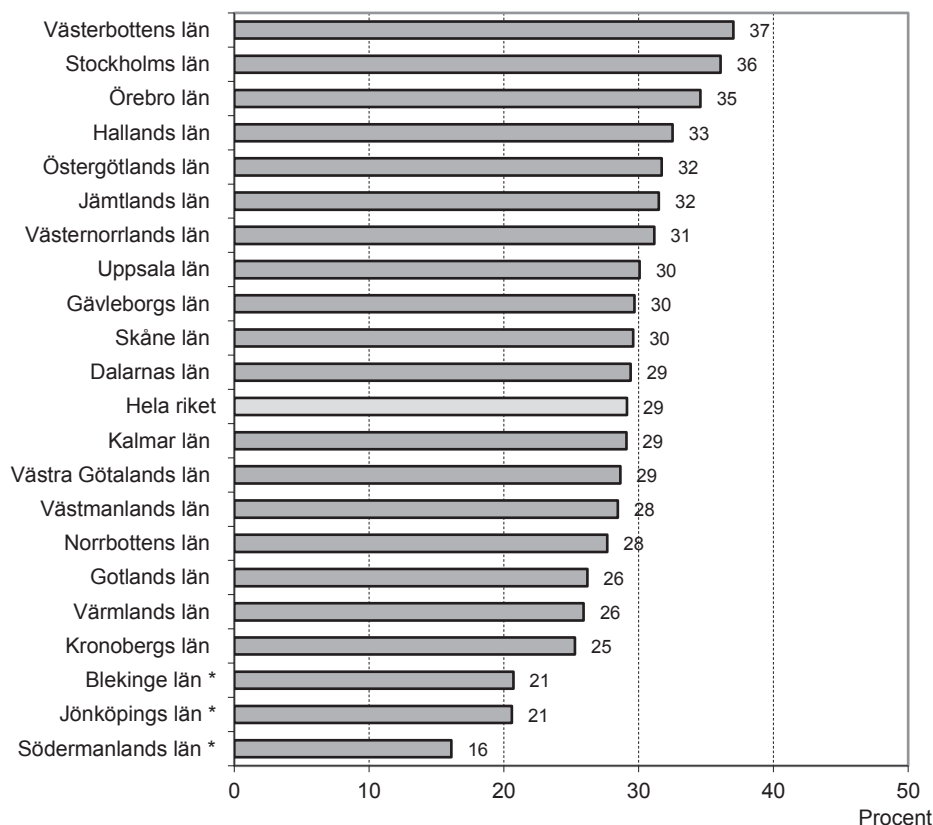
Bland arbetare var det högst andel deltidsanställda i Västerbottens län, Stockholms län samt Örebro län där 35-37 procent av arbetarna var deltidsanställda. Lägst andel var det i Sörmland län, Jönköpings län och Blekinge län, 16-21 procent. Dessa skattningar är dock statistiskt osäkra (se diagram 2.15 och tabell 2.5)

Tabell 2.4 Deltidsanställda efter klass och län år 2023
Procent

Län	Arbetare	Tjänstemän	Samtliga
01 - Stockholms län	36	11	17
03 - Uppsala län	30	19	23
04 - Södermanlands län *	16	14	15
05 - Östergötlands län	32	19	23
06 - Jönköpings län *	21*	16	18
07 - Kronobergs län	25	19	22
08 - Kalmar län	29	15	21
09 - Gotlands län	26	22	24
10 - Blekinge län *	21	17	18
12 - Skåne län	30	17	21
13 - Hallands län	33	17	23
14 - Västra Götalands län	29	18	22
17 - Värmlands län	26	18	22
18 - Örebro län	35	15	23
19 - Västmanlands län	28	13	20
20 - Dalarnas län	29	16	22
21 - Gävleborgs län	30	15	21
22 - Västernorrlands län	31	12	19
23 - Jämtlands län	32	14	21
24 - Västerbottens län	37	19	25
25 - Norrbottens län	28	11	18
Samtliga	29	16	20

Bland tjänstemän var andelen deltidsanställda högst i Jämtlands och Kronobergs län, 22 procent, och lägst i Stockholms län, 12 procent.

Diagram 2.15 Deltidsanställda efter län år 2023. Arbetare

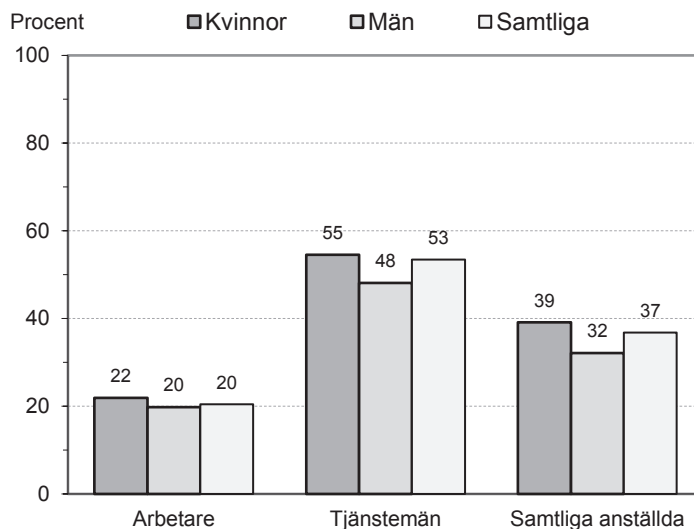
* Skattningen är statistiskt osäker

Heltid i botten

Av samtliga deltidsanställda hade 37 procent en heltidsanställning i botten. Det vill säga att de frivilligt hade minskat sin arbetstid men kunde öka den igen när de så ville (se faktaruta). Heltid i botten var dock mer vanligt bland tjänstemän än bland arbetare. Av alla deltidsanställda tjänstemän hade 53 procent heltid i botten jämfört med 20 procent av arbetarna (se diagram 2.16).

Heltid i botten var vanligare bland kvinnor än bland män. Bland arbetare var dock skillnaden relativt liten då 22 procent av kvinnorna och 20 procent av männen hade heltid i botten. Bland tjänstemän var skillnaden större då 55 procent av kvinnorna och 48 procent av männen hade heltid i botten.

Diagram 2.16 Heltid i botten år 2023
Procent av samtliga deltidsanställda

Heltid i botten

Med heltid i botten avses här främst frivilligt förkortad arbetstid för vård av barn enligt föräldraledighetslagen. Där ges en anställd rätt att ta föräldraledighet i form av förkortning av normal arbetstid med upp till en fjärdedel tills barnet fyllt åtta år.

Hur många procent av heltid var deltiderna på

De flesta deltidsanställda hade en deltid som motsvarade mellan 50-99 procent av heltid. Av samtliga deltidsanställda uppgav 64 procent att deras deltid motsvarade 50-99 procent av heltid medan endast 14 procent hade deltid som motsvarade 1-49 procent av heltid (se diagram 2.17 och tabell 2.5).

Bortfallet på frågan var dock stort och av samtliga deltidsanställda svarade 22 procent att de inte ville eller kunde uppge hur många procent deras deltid motsvarade. I tabell och diagram nedan redovisas dessa som *uppgift saknas*.

Skillnaden var dock stor mellan arbetare och tjänstemän, framförallt för de som med långa deltidar, 50-99 procent, samt uppgift saknas.

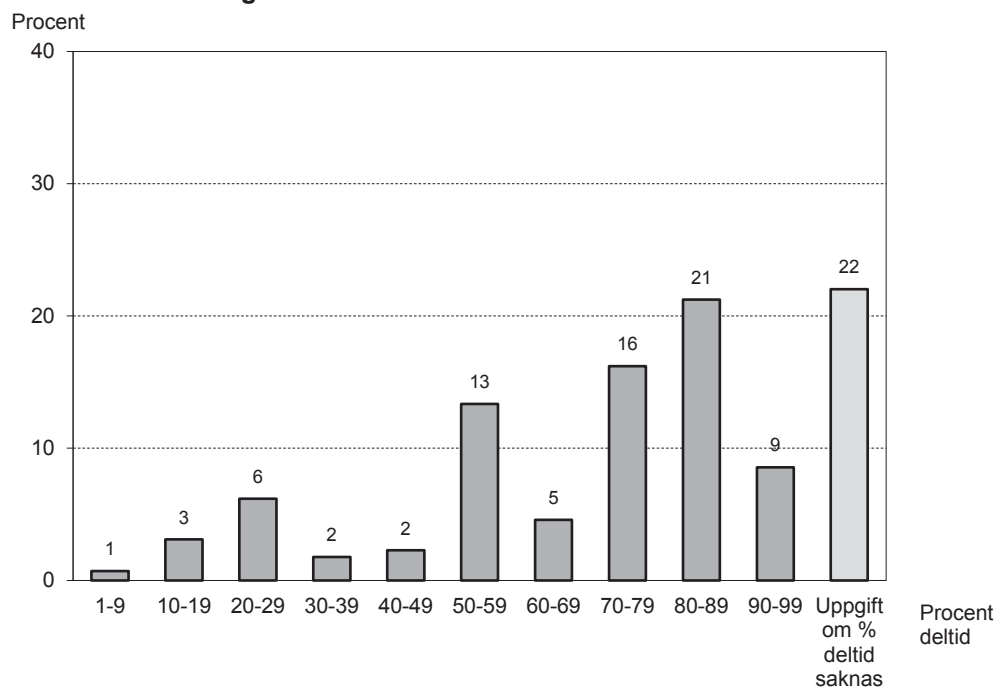
Bland arbetarna uppgav 14 procent att deras deltid motsvarade 1-49 procent av heltid medan 58 procent uppgav att den motsvarade 50-99 procent. Resterande 29 procent redovisades som uppgift saknas. Bland tjänstemän var motsvarande siffror 13 procent med 1-49 procent, 75 procent med 50-99 procents samt 12 procent uppgift saknas (se diagram 2.18 och tabell 2.6).

Andelen deltidsanställda som hade korta deltidar, 1-49 procent, var alltså nästan lika stor bland arbetare och tjänstemän, 14 respektive 13 procent. Andelen med långa deltidar, 50-99 procent, var emellertid klart lägre bland arbetare än bland tjänstemän, 58 respektive 75 procent. I stället var andelen uppgift saknas klart större bland arbetare än bland tjänstemän, 29 respektive 12 procent.

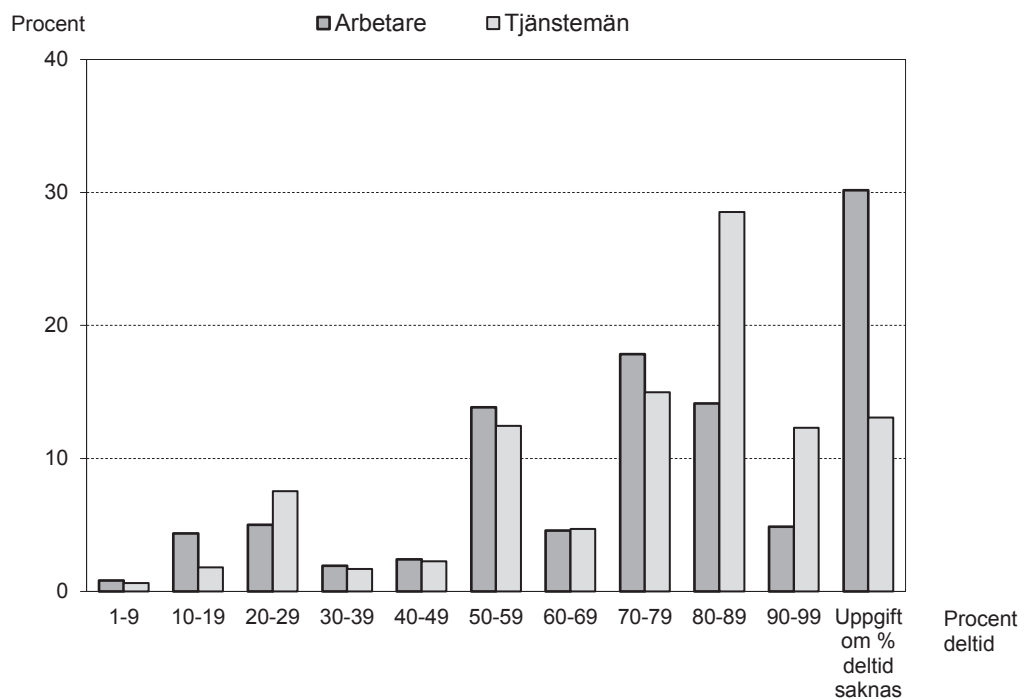
Den stora andelen uppgift saknas försvårar tolkningen av resultaten. Vanligen brukar uppgift saknas (partiellt bortfall) endast summera till någon enstaka procent per fråga i SCBs arbetskraftsundersökningar (AKU). En förklaring till att andelen uppgift saknas var betydligt större för frågan om deltidens längd är troligen att många deltidsanställda helt enkelt inte vet hur många timmar de ska arbeta från en vecka till en annan. Det gäller troligen många med osäkra anställningsformer som anställda vid behov, per timme eller allmän/särskild visstid.

Men även många med fast anställning har troligen svårt att svara på frågan. Inte minst de som är fast anställda men till ett fåtal schemalagda timmar per vecka. Vill de jobba fler timmar än vad som schemalagts så får de ansöka om detta från dag till dag, exempelvis via en app i mobiltelefonen.

**Diagram 2.17 Hur många procent är din deltid på?
Samtliga deltidsanställda år 2023**

**Diagram 2.18 Hur många procent är din deltid på?
Arbetare och tjänstemän år 2023**

Tabell 2.5 Deltidsanställda efter procent deltid, klass och kön år 2023 (kv 1)

	Antal	Procent av antal deltidsanställda								
		Deltid	Hur många procent är din deltid på?							Uppgift saknas
			1-49	50-99	Därav: 50-59	60-69	70-79	80-89	90-99	
Arbetare	441 100		15	55	14	5	18	14	5	30
Män	157 400		16	51	15	5	18	11	3	33
Kvinnor	283 700		14	58	13	4	18	16	6	29
Tjänstemän	441 500		14	73	12	5	15	29	12	13
Män	109 900		17	67	20	6	11	23	8	17
Kvinnor	331 700		13	75	10	4	16	31	14	12
Samtliga	906 200		14	64	13	5	16	21	9	22
Män	278 000		16	58	17	5	15	16	5	27
Kvinnor	628 200		13	67	12	4	17	24	10	20

Procent deltid år 2006-2023

De senaste arton åren, år 2006-2023, har deltiderna i genomsnitt blivit längre och en allt större andel av de deltidsanställda arbetar högre procent deltid. Detta tycks dock främst gälla tjänstemän. Bland arbetare har snarare andelen som inte vet hur många timmar de ska jobba ökat.

Bland samtliga deltidsanställda har andelen med såväl långa som korta deltider ökat medan andelen med medellånga deltider minskat år 2006-2023. Andelen med långa deltider, 80-99 procent, har ökat från 25 till 30 procent och andelen med korta deltider, 1-49 procent, från 9 till 14 procent medan andelen med medellånga deltider, 50-79 procent, har minskat från 48 till 34 procent. Till detta kommer att andelen med uppgift saknas har ökat från 18 till 22 procent (se diagram 2.19).

Utvecklingen av deltiden längd kan därmed tyckas något otydlig. En uppdelning efter klass, arbetare och tjänstemän, skingrar dock dimmorna i viss mån då det visar sig att den ökande andelen långa deltider främst gäller tjänstemän medan arbetare i allt högre grad inte vet hur lång deltid de har.

Bland arbetare har både de medellånga och långa deltiderna minskat i andel år 2006-2023. Andelen arbetare med medellång deltid, 50-79 procent, har minskat från 48 till 36 procent och andelen med lång deltid, 80-99 procent, från 21 till 19 procent. I stället har andelen med kort deltid samt uppgift saknas ökat. De korta deltiderna, 1-49 procent, från 10 till 15 procent och uppgift saknas från 22 till 30 procent år 2006-2023 (se diagram 2.20).

För nästan en tredjedel av de deltidsanställda arbetarna finns alltså ingen uppgift om hur många procent av heltid deras anställning motsvarar. Som nämnts tidigare i detta avsnitt så förklaras troligen denna ovanligt stora andel uppgift saknas, eller partiella bortfall, av att många med osäkra anställningar faktiskt inte vet hur många timmar de kan få jobba nästa dag eller nästa vecka.

Detta antagande tycks även stärkas av att andelen uppgift saknas bland arbetare minskade från 35 till 30 procent under pandemin år 2020-2022. Detta då det främst var just arbetare med osäkra anställningsformer inom privat tjänstesektor som förlorade sina jobb under pandemin.

Bland tjänstemän har däremot andelen med långa deltider, 80-99 procent, ökat påtagligt, från 33 till 41 procent medan andelen med medellång deltid, 50-79 procent, minskat från 48 till 32 procent år 2006-2023. Även korta deltider, 1-49 procent, har ökat, om än från en låg nivå, från 8 till 14 procent. Även uppgift saknas har ökat något, från 11 till 13 procent år 2006-2023 (se diagram 2.21).

Diagram 2.19 Hur många procent är din deltid på? År 2006-2023
Samtliga anställda

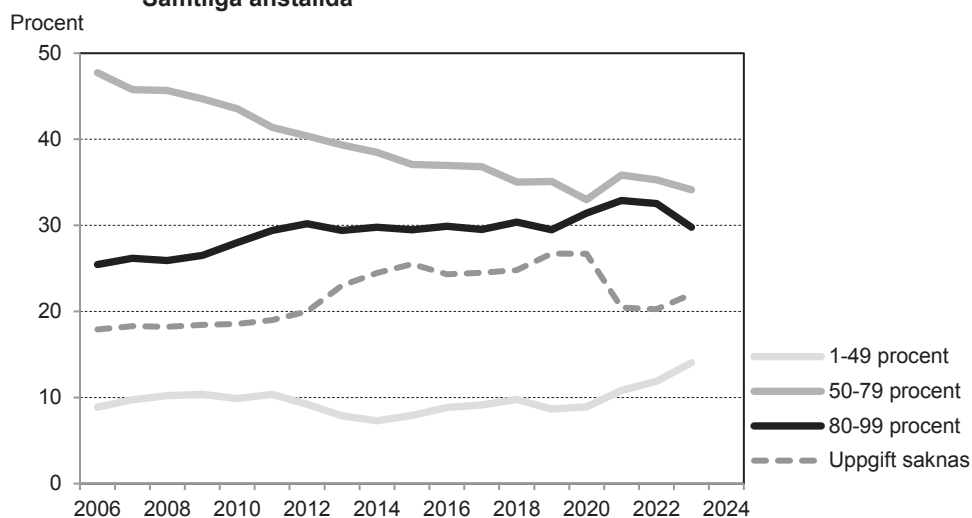

Diagram 2.20 Hur många procent är din deltid på? År 2006-2023
Arbetare

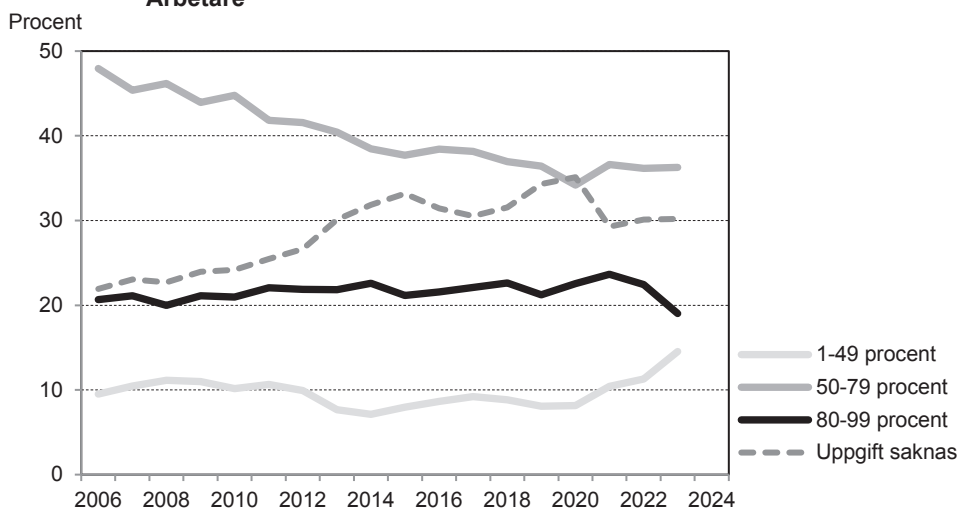
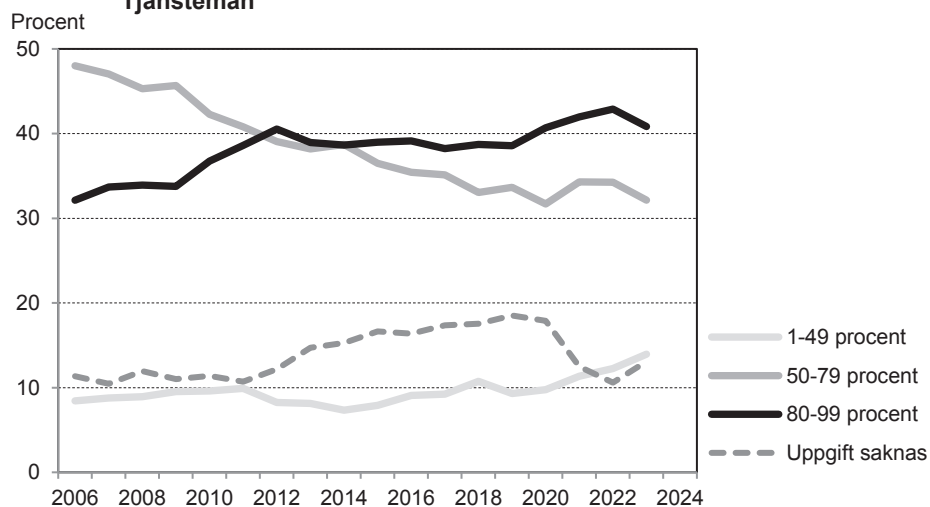

Diagram 2.21 Hur många procent är din deltid på? År 2006-2023
Tjänstemän

Överenskommen arbetad tid per vecka

Ytterligare mått på hur arbetstiden skiljer sig efter klass och kön är överenskommen arbetad tid per vecka (se faktaruta 2.1).

Överenskommen arbetad tid för samtliga anställda var i genomsnitt 37,1 timmar per vecka år 2023. För arbetare var den i genomsnitt 35,2 timmar per vecka och för tjänstemän 38,0 timmar per vecka. Arbetare hade alltså i genomsnitt 2,8 timmar kortare överenskommen arbetad tid per vecka än tjänstemän (se diagram 2.22 och tabell 2.6).

Även mellan kvinnor och män var skillnaden i överenskommen arbetad tid påtaglig, dock främst bland arbetare. För samtliga kvinnor var överenskommen arbetad tid i genomsnitt 36,1 timmar per vecka och för män 38,1 timmar per vecka. Det vill säga 2,0 timmar per vecka mindre för kvinnor än för män (se diagram 2.23 och tabell 2.6).

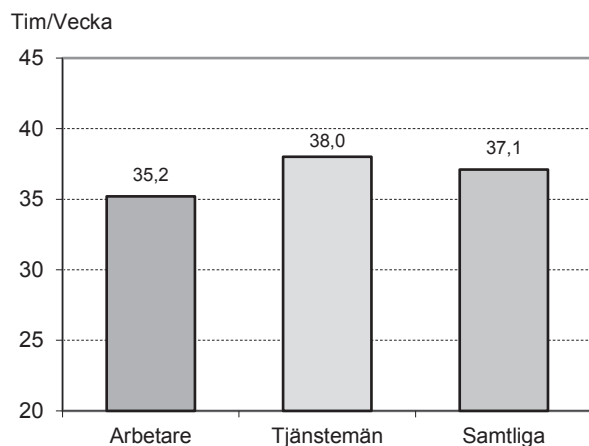
Bland arbetare var skillnaden betydligt större då överenskommen arbetad tid för kvinnor i genomsnitt var 32,1 timmar per vecka och för män 37,2 timmar per vecka. Överenskommen arbetad tid var alltså 5,1 timmar kortare per vecka för kvinnor än för män bland arbetare.

Bland tjänstemän var överenskommen arbetad tid i genomsnitt 37,5 timmar per vecka för kvinnor och 38,6 timmar per vecka för män. Det vill säga 1,1 timmar per vecka kortare för kvinnor än för män år 2023.

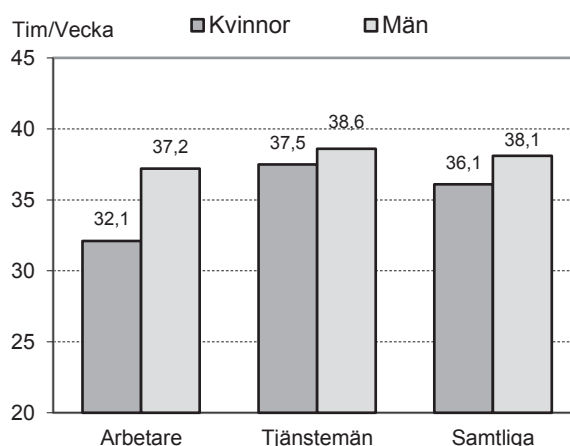
Tabell 2.6 Överenskommen arbetad tid år 2023 (kv 1). Timmar per vecka

	Samtliga	Män	Kvinnor
Arbetare	35,2	37,2	32,1
Tjänstemän	38,0	38,6	37,5
Samtliga	37,1	38,1	36,1

Diag 2.22 Överenskommen arbetad tid efter klass år 2023. Antal timmar/vecka

Diag 2.23 Överenskommen arbetad tid efter klass och kön år 2023. Antal timmar/vecka

Faktaruta 2.1 Överenskommen / Vanligen arbetad tid

Från och med år 2021 ställs två frågor om arbetstidens längd i AKU enligt följande:

Hs35a Hur många timmar per vecka ska du arbeta enligt avtal eller överenskommelse?

Hs36 (Ny from 2021) Om du tänker på en vanlig vecka, är (*antal tim enl Hs35a*) timmar vad du vanligtvis arbetar per vecka?

1 Ja 2 Nej, jobbar mer / mindre => Hs36aa

Hs36aa (Ny from 2021) Om du tänker på de senaste månaderna, hur många timmar arbetade du en vanlig vecka?

Före år 2021 ställdes bara fråga Hs35a, det vill säga om överenskommen arbetstid, och det är denna fråga som redovisats i tidigare versioner av LO-rapporten Arbetstider och då benämnd som *vanligen arbetad tid*. I denna rapport redovisas endast överenskommen arbetad tid.

Vanligen arbetad tid finns redovisad i LO-rapporten Arbetstider år 2023 (LO 2023)

Fyra och sju grupper överenskommen arbetad tid

En gruppering av överenskommen arbetad tid per vecka i fyra grupper visar att 80 procent av samtliga anställda hade en överenskommen arbetad tid på 35 timmar eller mer per vecka. Närmast därefter kom 30-34 timmar per vecka med sju procent. Resterande grupper med mellan 1-20 timmar per vecka samlade dock bara några enstaka procent per grupp år 2023.

Skillnaden var dock tydlig mellan arbetare och tjänstemän liksom mellan kvinnor och män.

Bland arbetare hade 69 procent 35 timmar eller mer i överenskommen arbetad tid per vecka medan totalt 22 procent var relativt jämnt fördelade på grupperna inom 1-34 timmar per vecka. Bland tjänstemän hade 86 procent 35 timmar eller mer i överenskommen arbetad tid per vecka medan totalt 12 procent hade 1-34 timmar per vecka. Andel arbetare som hade 35 timmar eller mer i överenskommen arbetad tid per vecka var alltså 17 procentenheter lägre än för tjänstemän (se diagram 2.24 och tabell 2.7).

Även mellan kvinnor och män var skillnaden stor då 74 procent av samtliga anställda kvinnor hade en överenskommen arbetad tid på 35 timmar eller mer per vecka jämfört med 87 procent av samtliga anställda män. Det vill säga drygt 13 procentenheter högre andel för män än för kvinnor.

Skillnaden mellan kvinnor och män var dock betydligt större bland arbetare än bland tjänstemän. Bland arbetare hade 52 procent av kvinnorna och 81 procent av männen en överenskommen arbetad tid på 35 timmar eller mer per vecka. En skillnad på hela 29 procentenheter till männens förmån. Bland tjänstemän var skillnaden nio procentenheter (se diagram 2.25 och tabell 2.7).

Diagram 2.24 Överenskommen arbetad tid efter klass år 2023

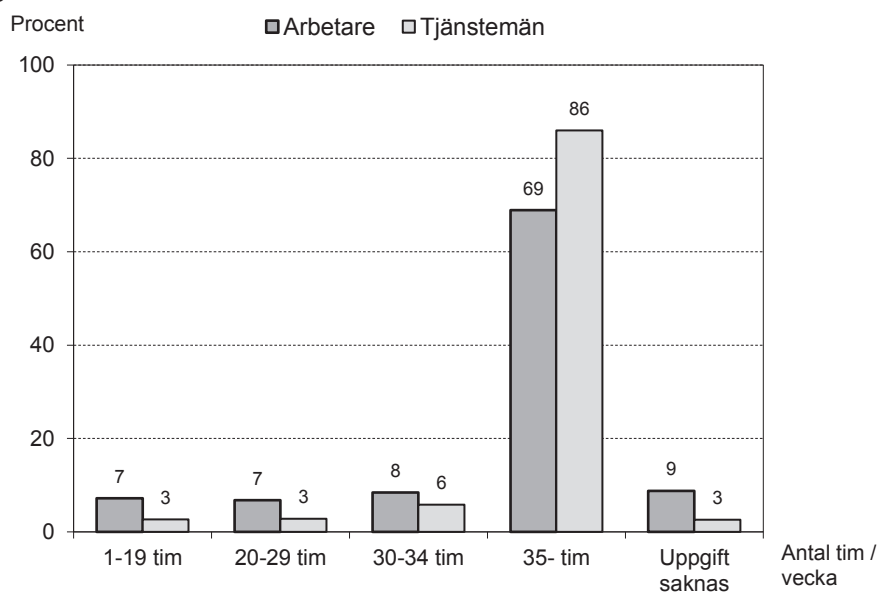
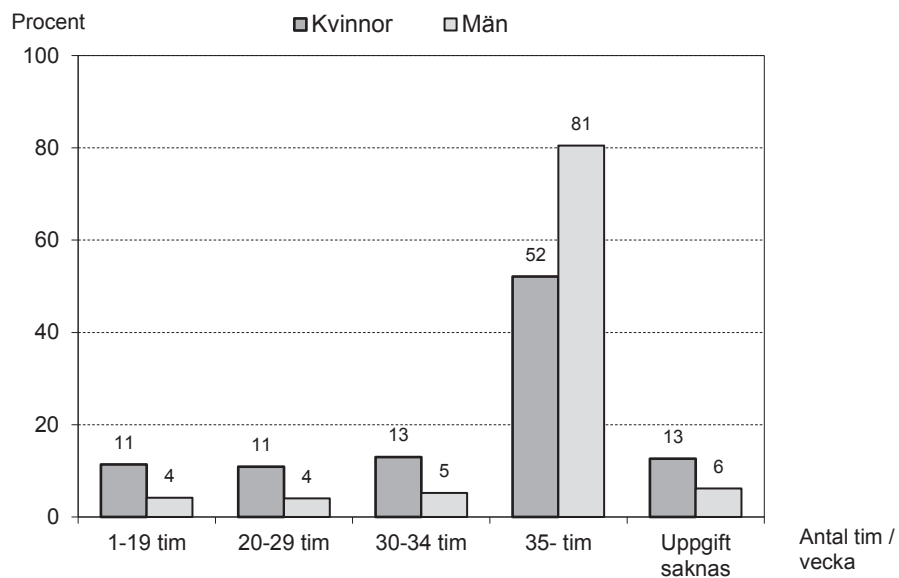

Diagram 2.25 Överenskommen arbetad tid efter kön år 2023
Arbetare

Tabell 2.7 Överenskommen arbetad tid. Timmar per vecka år 2023

	Arbetare			Tjänstemän			Samtliga		
	Män	Kvinnor	Samtliga	Män	Kvinnor	Samtliga	Män	Kvinnor	Samtliga
1-9 tim	2	7	4	1	2	1	1	3	2
10-14 tim	1	2	2	1	1	1	1	1	1
15-19 tim	1	2	2	1	1	1	1	1	1
20-24 tim	2	7	4	2	3	2	2	4	3
25-29 tim	2	4	3	0	1	1	1	2	1
30-34 tim	5	13	8	3	9	4	4	10	7
35- tim	81	52	69	91	82	87	87	74	80
Uppgift saknas	6	13	9	3	3	4	4	5	5
Samtliga	100	100	100	100	100	100	100	100	100

Hel- och deltid år 1990-2023 enligt överenskommen arbetad tid

För att se hur hel- och deltidsarbete utvecklats före år 2006, då nuvarande frågor om hel- och deltid infördes i AKU, kan den ”gamla” definitionen av hel- och deltid användas. Den gamla definitionen användes år 1990-2005 och utgick från överenskommen arbetad tid. Som deltid räknades 1-34 timmar i överenskommen arbetad tid per vecka och som heltid räknades 35 timmar eller mer i överenskommen arbetad tid per vecka (se faktaruta). Den gamla definitionen beräknad även för år 2006-2023 ger en 34 år lång tidsserie för hel- och deltidsarbete efter klass och kön enligt följande.

Hel- och deltid enligt överenskommen arbetad tid

I detta avsnitt definieras hel- och deltid utifrån överenskommen arbetad tid enligt följande:

Deltid = 1-34 tim i överenskommen arbetad tid per vecka

Heltid = 35- tim i överenskommen arbetad tid per vecka

Denna definition av hel- och deltid användes till och med år 2005. Därefter infördes nya frågor om arbetstider där intervjupersonen själv får uppge om anställningen är på heltid eller deltid.

År 1990 var knappt 25 procent av samtliga anställda deltidsarbetande. I samband med arbetsmarknadskrisen i början av 1990-talet ökade andelen deltidsarbetande till drygt 26 procent år 1995. Därefter minskade andelen ner till 23-24 procent där den låg kvar fram till år 2008. År 2009, i samband med finanskrisen, ökade andelen deltidsarbetande raskt upp till 27 procent år 2009-2010. Därefter minskade andelen några procentenheter och låg runt 24-25 procent fram till år 2020, då pandemin bröt ut. I samband med pandemin minskade andelen deltidsarbetande snabbt ner till drygt 20 procent år 2021 och där har nivån legat kvar även år 2022-2023 (se diagram 2.26).

Klasskillnaden i andelen deltidsarbetande har ökat påtagligt nästan hela mätperioden och totalt har skillnaden mer än fördubblats. I början av 1990-talet var 28 procent av arbetarna och 21 procent av tjänstemännen deltidsarbetande. Andelen var alltså sju procentenheter högre bland arbetare än bland tjänstemän.

År 2023 var 30 procent av arbetarna och 15 procent av tjänstemännen deltidsarbetande. Det vill säga 15 procentenheter högre bland arbetare än bland tjänstemän och en fördubblad klasskillnad jämfört med år 1990.

Mellan kvinnor och män har skillnaden däremot minskat vad gäller andel deltidsarbetande. Detta då andelen deltidsarbetande minskat bland kvinnor men ökat något bland män. Bland samtliga anställda har andelen deltidsarbetande kvinnor minskat från 42 till 28 procent medan andelen deltidsarbetande män ökat från 7 till 12 procent år 1990-2023. Skillnaden i andel deltidsarbetande har därmed mer än halverats mellan kvinnor och män, från 34 till 16 procentenheter år 1990-2023 (se diagram 2.27).

Utvecklingen för kvinnor och män skiljer sig påtagligt mellan arbetare och tjänstemän då det främst är bland tjänstemän som andelen deltidssarbetande kvinnor minskat och bland arbetare som andelen deltidssarbetande män ökat.

Vad gäller kvinnorna så har andelen deltidssarbetande kvinnor minskat från 34 till 21 procent bland tjänstemän och från 50 till 48 procent bland arbetare år 1990-2023.

Vad gäller männen så har andelen deltidssarbetande män ökat från 8 till 18 procent bland arbetare och från 6 till 9 procent bland tjänstemän år 1990-2023 (se diagram 2.28 och 2.29).

Diagram 2.26 Deltidsarbetande (1-34 tim/v) efter klass år 1990-2023

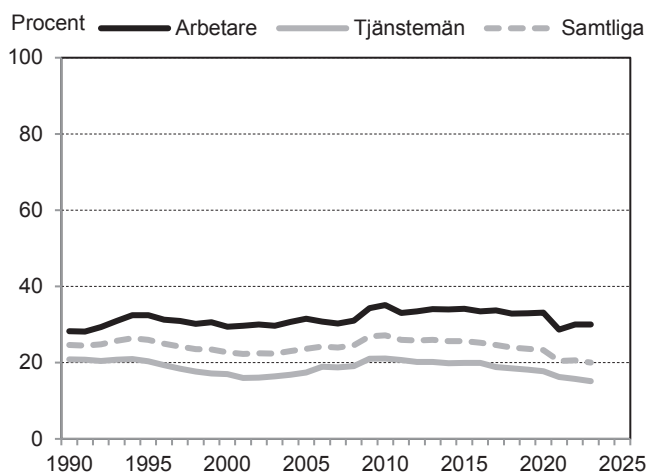

Diagram 2.27 Deltidsarbetande (1-34 tim/v) efter kön år 1990-2023. Samtliga anställda

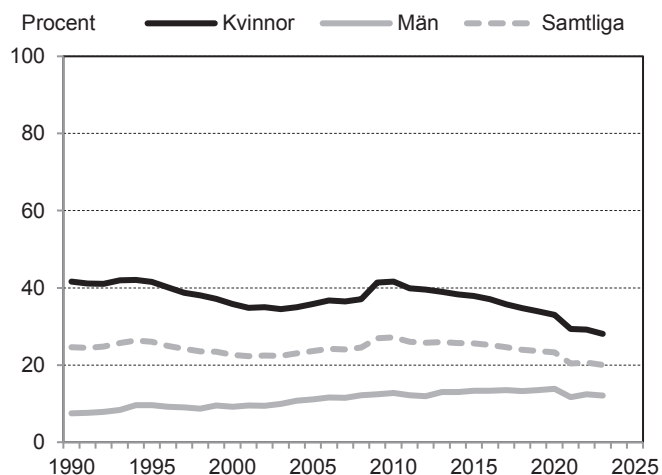

Diagram 2.28 Deltidsarbetande (1-34 tim/v) efter kön år 1990-2023. Arbetare

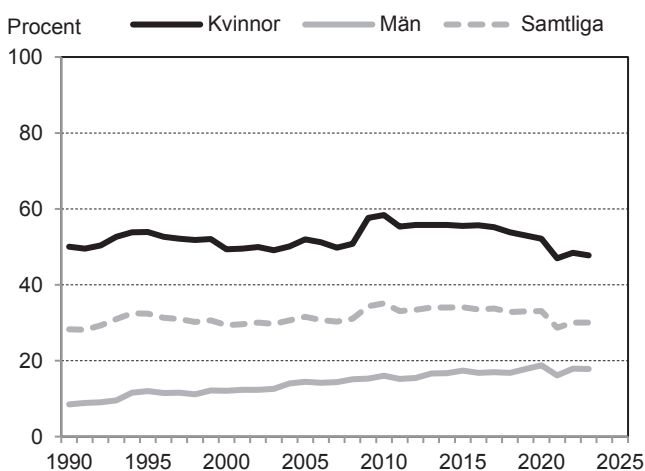
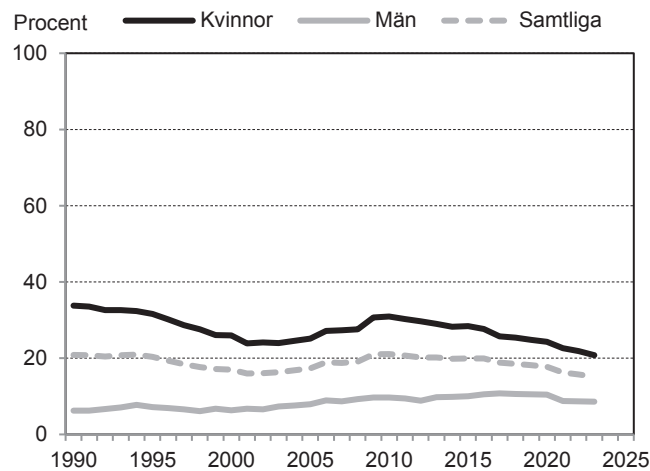

Diagram 2.29 Deltidsarbetande (1-34 tim/v) efter kön år 1990-2023. Tjänstemän

Nya och gamla definitionen visar på liknande utveckling

Den nya och gamla definitionen av hel- och deltid ger en likartad bild av hur arbete på hel- och deltid utvecklats. Det gäller såväl nivåskattningar som förändring över tid – med undantag för åren efter finanskrisen, år 2007-2010.

Enligt den nya definitionen så påverkade inte finanskrisen andelen deltidsanställda nämnvärt (se diagram 2.13) medan andelen deltidsarbetande enligt den gamla definitionen ökade märkbart och nådde sin högsta notering år 2010 med 27 procent deltidsarbetande (se diagram 4.5).

Möjligen var detta ett resultat av att skattningen av andelen deltidsarbetande enligt den gamla definitionen var mindre stabil över tid i den meningen att en anställd kunde skifta från hel- till deltid enbart genom att minska sin överenskomna arbetade tid från 35 till 34 timmar per vecka även om den anställda varit deltidsanställd vid båda tillfällena enligt den nya definitionen.

I stora drag tycks dock utvecklingen av hel-och deltid enligt den nya och gamla definitionen korrelera relativt väl år 2006-2023, det vill säga de år som båda definitionerna finns tillgängliga. Utifrån detta kan antas att de även skulle ha korrelerat för åren dessförinnan om båda definitionerna funnits tillgängliga.

Anledning till att arbeta deltid

Bland samtliga deltidsanställda var studier den främsta anledningen till att arbeta deltid då 28 procent uppgav studier som anledning. Närmast därefter kom personliga skäl, 21 procent, samt att ej ha fått heltid, 20 procent. Egen sjukdom och att ta hand om barn uppgavs av 10 respektive 9 procent av samtliga deltidsanställda (se diagram 2.30 och tabell 5.1).

Personliga skäl

Svarsalternativet *personliga skäl* kan antas samla de som inte vill eller kan arbeta heltid men av någon anledning som inte finns med bland de fasta svarsalternativ, det vill säga studier, sjukdom osv

Skillnaden var dock stor mellan arbetare och tjänstemän. Bland arbetare var de två klart främsta anledningarna till att arbeta deltid studier och att inte ha fått något heltidsarbete, 34 respektive 29 procent. En bit efter kom personliga skäl, 16 procent, samt egen sjukdom, 8 procent. Resterande anledningar samlade bara några enstaka procent vardera bland arbetare (se diagram 2.31).

Bland tjänstemän var den vanligaste anledningen till att arbeta deltid personliga skäl, 26 procent, studier, 21 procent och att ta hand om barn, 16 procent (se diagram 2.32).

Diagram 2.30 Anledning till att arbeta deltid år 2023
Samtliga anställda

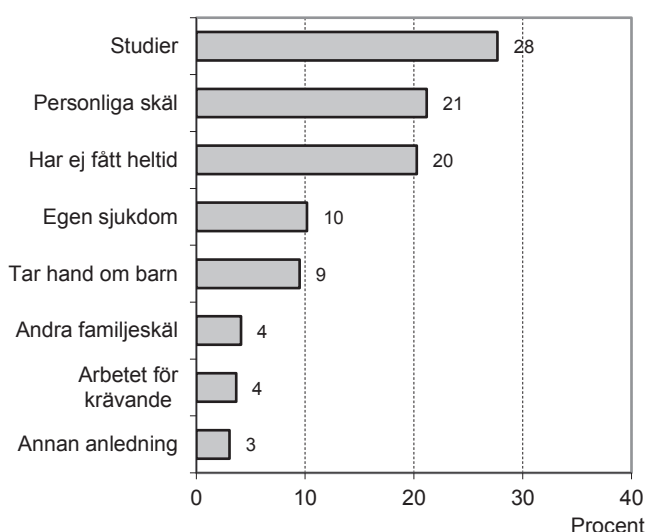

Diagram 2.31 Anledning till att arbeta deltid år 2023
Arbetare

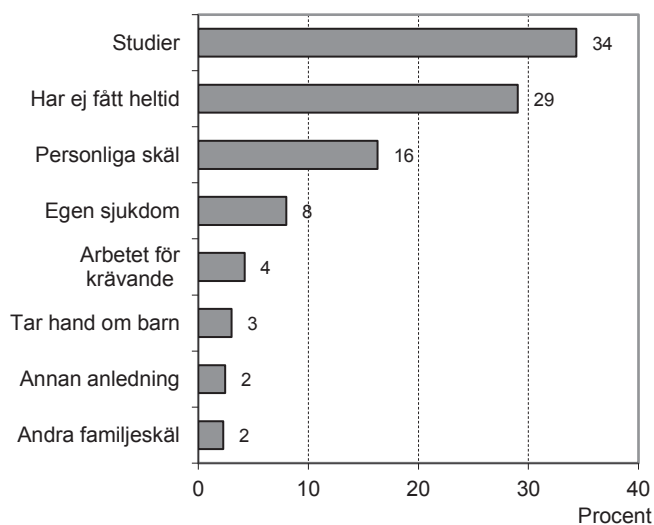
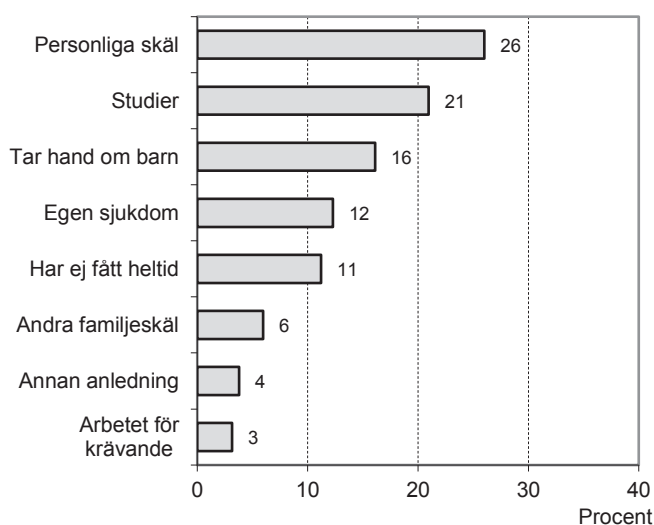

Diagram 2.32 Anledning till att arbeta deltid år 2023
Tjänstemän

Kvinnor och män

Bland såväl arbetare som tjänstemän fördelade sig kvinnor och män ganska likartat mellan de olika anledningarna till att arbeta deltid. Några skillnader fanns det dock.

Bland arbetare var skillnaden mellan kvinnor och män marginell för de flesta anledningar till att arbeta deltid. Exempelvis uppgav 34 procent av kvinnorna och 35 procent av männen studier som anledning till att arbeta deltid.

Att ej ha fått heltid gav upphov till den största skillnaden mellan kvinnor och män bland arbetare. Av kvinnorna uppgav 26 procent att de ej fått heltid jämfört med 34 procent av männen (se diagram 2.33 och tabell 5.1).

Bland tjänstemän var skillnaden mellan kvinnor och män störst för anledningarna studier och att ta hand om barn. Studier var en klart mer vanlig anledning bland män medan att ta hand om barn var klart mer vanligt bland kvinnor (se diagram 2.34 och tabell 2.8).

Diagram 2.33Anledning till att arbeta deltid efter kön
år 2023. Arbetare

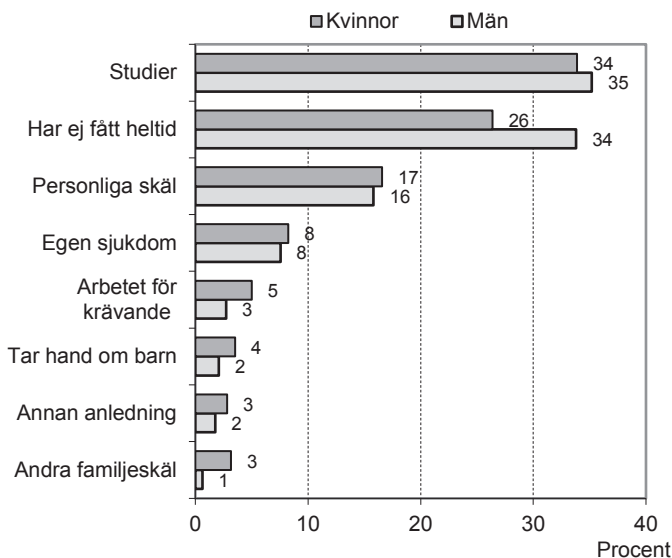
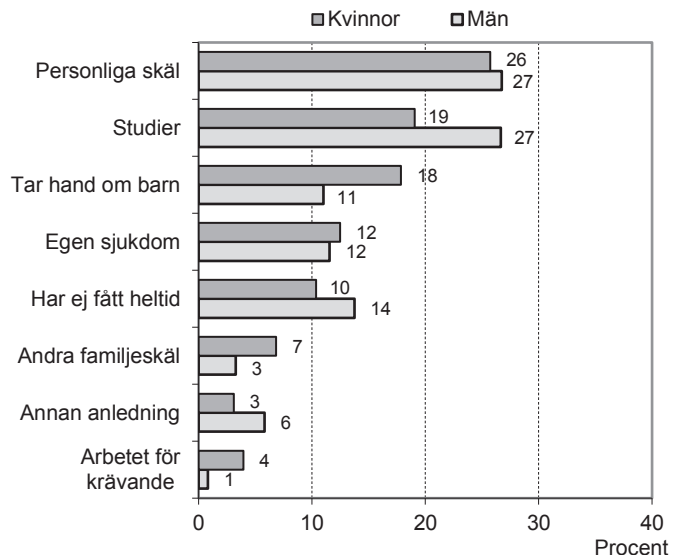

Diagram 2.34Anledning till att arbeta deltid efter kön
år 2023. Tjänstemän

Tabell 2.8 Deltidsanställda efter anledning till deltidsarbete, klass och kön år 2023

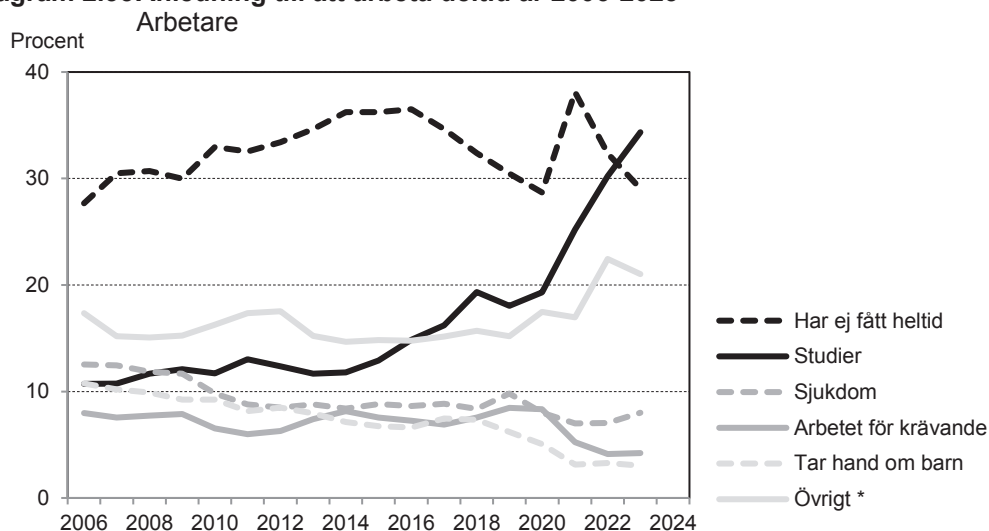
	Vad är främsta anledningen till att du arbetar deltid? Procent								
	Studier	Egen sjukdom	Arbetet är för krävande	Personliga skäl	Tar hand om barn	Andra familjeskäl	Har inte fått heltid	Annan anledning	Samtliga
Arbetare	34	8	4	16	3	2	29	2	100
Män	35	8	3	16	2	1	34	2	100
Kvinnor	34	8	5	17	4	3	26	3	100
Tjänstemän	21	12	3	26	16	6	11	4	100
Män	27	12	1	27	11	3	14	6	100
Kvinnor	19	12	4	26	18	7	10	3	100
Samtliga	28	10	4	21	9	4	20	3	100
Män	32	9	2	21	6	2	25	3	100
Kvinnor	26	11	4	21	11	5	18	3	100

Anledning till att arbeta deltid år 2006-2023

Att inte ha fått heltidsarbete har länge varit den klart vanligaste anledningen till att arbeta deltid bland arbetare. Men år 2023 blev plötsligt studier i stället den vanligaste anledningen. Detta efter att studier som anledning till att arbeta deltid ökat rejält under och efter pandemin år 2020-2023 (se diagram 5.6).

Att ej fått heltidsarbete, som anledning till att arbeta deltid, har dock inte minskat bland arbetare. Den har snarare varit oförändrad, eller ökat något, då den samlade 28 procent år 2006 och 29 procent år 2023. I stället är det anledningarna egen sjukdom, att arbetet är för krävande samt att ta hand om barn som minskat (se diagram 2.35).

Diagram 2.35 Anledning till att arbeta deltid år 2006-2023

* År 2006-2020 ingår i "övrigt" svarsalternativen vill inte jobba heltid, har fler jobb och övrigt.
År 2021-2023 ingår svarsalternativen andra personliga skäl, andra familjeskäl och annan anledning.

Bland tjänstemän har gruppen övrigt varit den vanligaste orsaken till att jobba deltid de senaste fem åren, år 2019-2023. Av de anledningar som ingår i gruppen övrigt så är det främst personliga skäl och andra familjeskäl som ökat de senaste tre åren. År 2023 stod dessa två anledningar för 32 av de totalt 36 procentenheter som gruppen övrigt samlade (se diagram 2.36).

Före år 2019 var anledningen att ta hand om barn den vanligaste anledningen till att arbeta deltid även bland tjänstemän. Men de senaste tre åren, år 2020-2023, under och efter pandemin, minskade anledningen att ta hand om barn från 24 till 16 procent. En förklaring till detta kan vara att många tjänstemän i spåren av pandemin fått större möjlighet att arbeta hemma och därmed större möjlighet att lösa livspusslet med arbete, hem och familj.

Diagram 2.36 Anledning till att arbeta deltid år 2006-2023

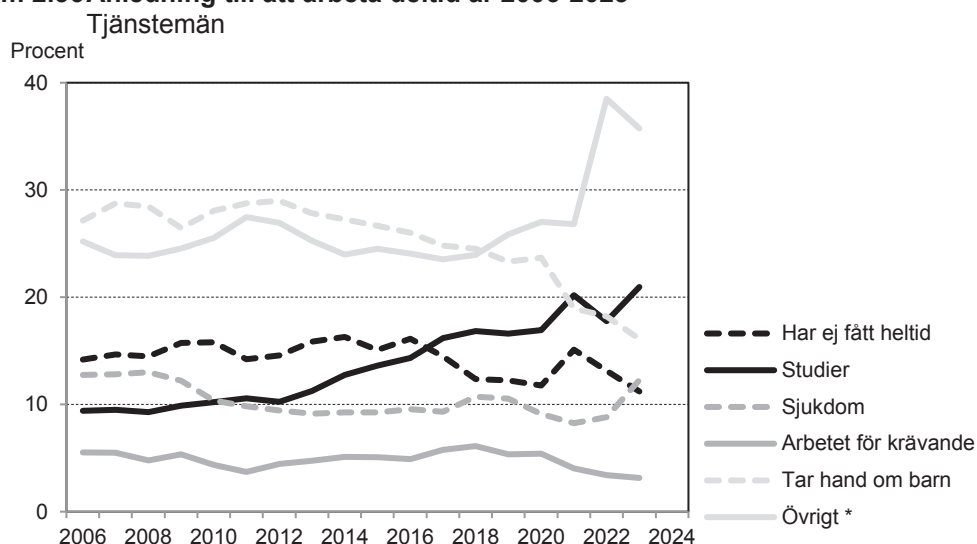
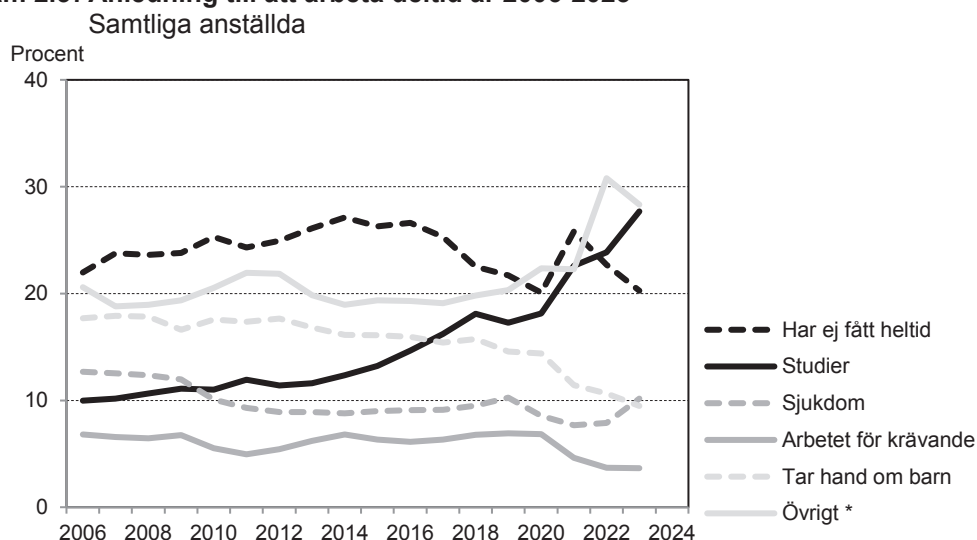

Diagram 2.37 Anledning till att arbeta deltid år 2006-2023

* År 2006 2020 ingår i "övrigt" svarsalternativen vill inte jobba heltid, har fler jobb och övrigt.

År 2021-2022 ingår svarsalternativen andra personliga skäl, andra familjeskäl och annan anledning.

Nya svarsalternativ år 2021

Svarsalternativen på frågan om anledning till deltid ändrades år 2021. På grund av detta är inte de tidsserier som redovisas i diagram 5.5-5.7 helt jämförbara före och efter år 2021. Det gäller dock främst redovisningsgruppen övrigt.

År 2006-2020 ingick i gruppen övrigt främst svarsalternativen vill inte jobba heltid, har fler jobb och övrigt. Från och med år 2021 ingår i stället svarsalternativen andra personliga skäl, andra familjeskäl och annan anledning. Exakt hur svarsalternativen utformats före och efter år 2021 redovisas i faktaruta 2.2.

Noterbart är även att andelen uppgift saknas var betydligt större år 2006-2020 än år 2021-2022. År 2020 var andelen som redovisades som uppgift saknas 13 procent för arbetare och 6 procent för tjänstemän. År 2022 redovisades endast 0,5 procent för arbetare och 0,04 procent för tjänstemän som uppgift saknas. Gissningsvis redovisas många efter år 2021 som andra personliga skäl eller andra familjeskäl i stället för, som tidigare, uppgift saknas.

Faktaruta 2.2 Fråga om anledning till att arbeta deltid enligt AKU år 2008 och 2021

AKU år 2008 - Fråga Hu 19 i AKU

Vad är främsta anledningen till att du arbetar deltid?

- 1 Studier
- 2 Egen sjukdom/nedsatt arbetsförmåga
- 3 Vård av barn
- 4 Vård av vuxna anhöriga/släktingar
- 5 Vård av både barn och vuxna anhöriga/släktingar
- 6 Lämpligt heltidsarbete saknas/söker heltid
- 7 Har flera jobb
- 8 Arbetet är för fysiskt och/eller psykiskt krävande /"orkar ej"
- 9 Vill inte heltidsarbeta men uppger inget som passar in på 1-8
- 98 Övrigt => Beskriv

AKU år 2021 - Fråga Hs 25 i AKU

Vad är främsta anledningen till att du arbetar deltid?

- 1 Studier
- 2 Egen sjukdom/nedsatt arbetsförmåga
- 3 Arbetet är fysiskt eller psykiskt krävande (väljer därför att arbeta deltid)
- 4 Andra personliga skäl (t.ex. vill arbeta deltid, deltidspensionär etc)
- 5 Tar hand om barn (t.ex. föräldraledig, fosterförälder)
- 6 Tar hand om närstående (t.ex. oavlönad anhörigvård)
- 7 Andra familjeskäl (t.ex. tar hand om hushåll, vill umgås med familjen etc)
- 8 Har inte fått något heltidsarbete/Arbetsgivaren erbjuder bara deltidstjänst
- 98 Annan anledning => Beskriv anledningen

Arbetstidens förläggning

I detta avsnitt redovisas hur arbetstiden är förlagd över dygn och vecka. Det vill säga vilka timmar på dygnet och vilka dagar i veckan man arbetar. I föreliggande rapport är avsnittet avgränsat till att redovisa arbete på enbart dagtid och vardagar. För en mer omfattande redovisning av arbetstidens förläggning hänvisas till LO-rapporten Arbetstider år 2023 (LO 2023) där bland annat arbete på kvällar, natt, skift/schema, lördagar och söndagar redovisas.

Enbart dagtid och vardagar

Bland samtliga anställda arbetade 61 procent enbart dagtid (kl. 06-18) och vardagar. Skillnaden var dock stor mellan arbetare och tjänstemän då mindre än hälften, 46 procent, av arbetarna arbetade enbart dagtid och vardagar jämfört med 69 procent av tjänstemännen år 2023.

Skillnaden var även stor mellan kvinnor och män, dock bara bland arbetare. Bland arbetare jobbade endast 36 procent av kvinnorna enbart dagtid och vardagar jämfört med 53 procent av männen.

Bland tjänstemän arbetade 69 procent av kvinnorna och 68 procent av männen enbart dagtid och vardagar (se diagram 2.38).

Dagtid och vardag-frågor i AKU

Frågorna i AKU gällande arbete på dagtid, kl. 06-18, och vardagar, måndag till fredag exkl. röda dagar, är formulerade enligt följande:

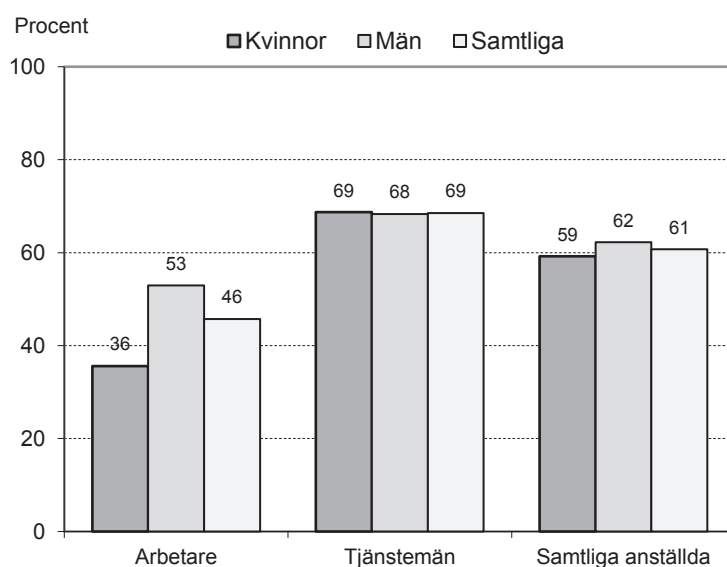
Arbetade du enbart dagtid?

Om Enbart dagtid = Ja:

Är det enbart på vardagar?

Frågan om arbete enbart på vardagar ställs alltså endast till de som arbetar enbart dagtid.

Diagram 2.38 Arbetar enbart dagtid och vardagar efter klass och kön år 2023

Enbart dagtid och vardagar år 2008-2023

Nivåerna för arbetstidens förläggning över dygnet och veckan har varit relativt stabila år 2008-2023 och har endast ändrats marginellt mellan närliggande år - med undantag för tjänstemän i samband med pandemin.

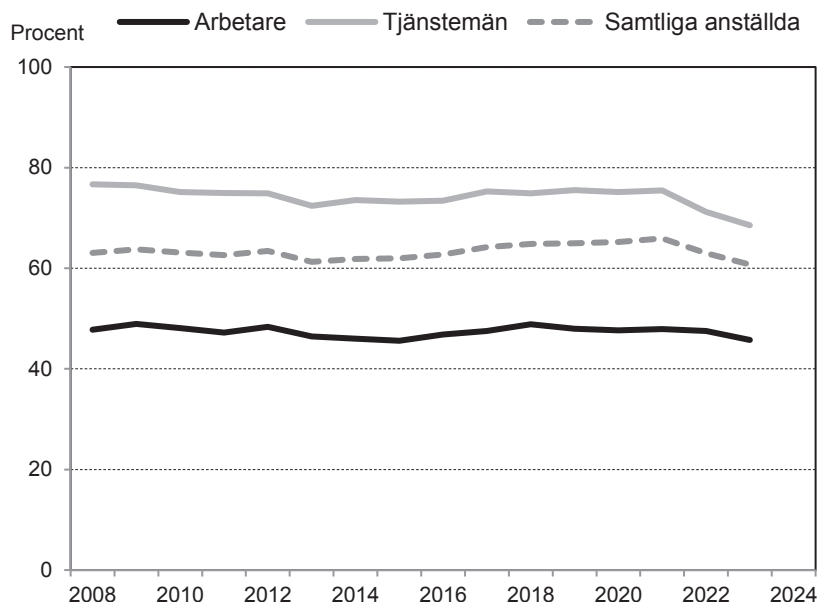
Kortare mätperiod

Frågorna om arbetstidens förläggning infördes år 2006 i AKU men ställdes bara till fast anställda de två första åren. Från och med år 2008 ställs frågorna även till tidsbegränsat anställda. Mätperioden avgränsas därför i detta avsnitt till år 2008-2023.

Bland arbetare har andelen som arbetar enbart dagtid och vardagar legat ganska stabilt mellan 46-48 procent år 2008-2023. Inte ens pandemin lyckades ändra detta nämnvärt även om andelen arbetare som arbetar enbart dagtid och vardagar minskade från 48 till 46 procent år 2021-2023 (se diagram 2.39).

För tjänstemän medförde pandemin däremot en klar minskning av andelen tjänstemän som arbetar enbart dagtid och vardagar, från 75 till 69 procent år 2021-2023. Denna minskning var troligen en effekt av den ökande möjligheten för tjänstemän att jobba hemma under och efter pandemin och då även med större möjlighet att själv bestämma sina arbetstider. Många har då kanske valt att jobba mer på kvällar och/eller helger än tidigare.

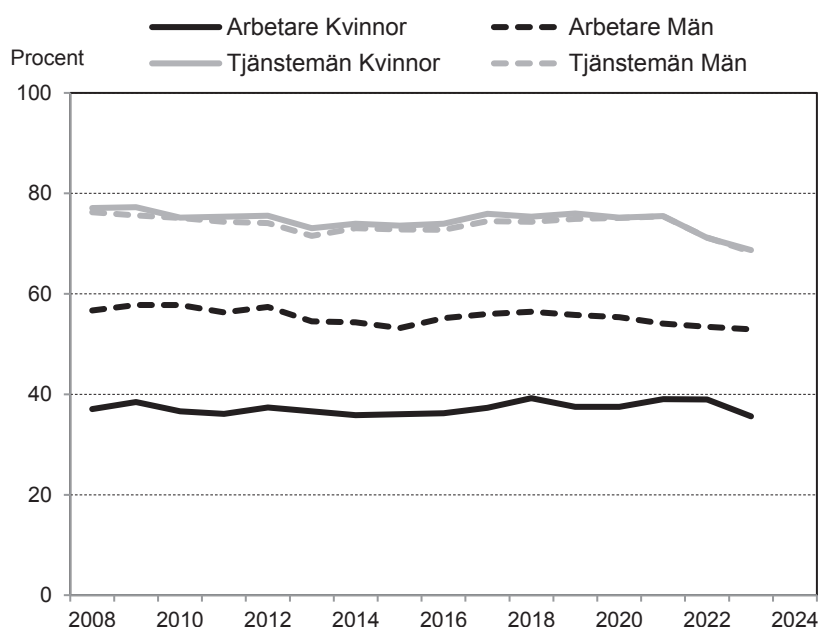
Diagram 2.39 Arbetar enbart dagtid och vardagar efter klass år 2008-2023

Utvecklingen har varit likartad för kvinnor och män hela mätperioden med undantag för arbetare under och efter pandemin. Bland arbetare var det främst bland kvinnor som andelen som arbetar enbart dagtid och vardagar minskade, från 39 till 36 procent, år 2021-2023. För män var minskningen marginell, från 54 till 53 procent år 2021-2023.

Bland tjänstemän har andelen som arbetar enbart dagtid och vardagar varit nästan exakt lika stor för både kvinnor och män hela mätperioden (se diagram 2.40).

Diagram 2.40 Arbetar enbart dagtid och vardagar efter klass och kön år 2008-2023

Bilaga 1. Metod, begrepp och dataunderlag

Rapporten syftar till att beskriva vilka anställningsformer och arbetstider som gäller för olika grupper av anställda på den svenska arbetsmarknaden år 2023 samt de förändringar som skett år 1990-2023.

Anställningsformer

Anställningsform kan delas in i två grupper - tillsvidareanställning och tidsbegränsad anställning. Dessa regleras i lagen om anställningsskydd (LAS). Huvudprincipen i lagen är att anställningsavtal gäller tillsvidare vilket i praktiken innebär att en anställning alltid är tillsvidare om inte annat formellt avtalats.

Tillsvidareanställning / Fast anställning

Tillsvidareanställning benämns i denna rapport som fast anställning, även om den formella beteckningen är tillsvidareanställning. En tillsvidareanställning upphör inte automatiskt vid någon viss tidpunkt utan den måste sägas upp av antingen den anställde eller arbetsgivaren.

Tidsbegränsade anställningar

Tidsbegränsade anställningar förekommer i flera olika former. De måste dock vara tillåtna enligt LAS eller gällande kollektivavtal samt särskilt avtalade mellan arbetsgivaren och den anställde. Gemensamt för alla tidsbegränsade anställningar är att de är avtalade att gälla till och med en viss tidpunkt.

Tillåtna tidsbegränsade anställningar enligt LAS från och med 1 juli 2007:

- allmän visstidsanställning/särskild visstidsanställning (from 1/11 2022)
- vikariat
- säsongsanställning
- provanställning
- pensionär som fyllt 67 år

Utöver dessa förekommer några former av tidsbegränsade anställningar som regleras i kollektivavtal. Det gäller bland annat anställning vid behov, anställning per timma och objekt/projektanställning.

Allmän visstidsanställning infördes i LAS 1 juli 2007. För en allmän visstidsanställning behöver arbetsgivaren inte ange något skäl till tidsbegränsningen. Om en anställd varit i allmän visstidsanställning i sammanlagt två år under en femårsperiod hos samma arbetsgivare övergår dock anställningen automatiskt till tillsvidareanställning.

Särskild visstidsanställning ersatte allmän visstid i LAS 1 november 2022. Det enda som skiljer särskild från allmän visstid är att särskild visstid övergår till tillsvidareanställning efter 12 månader i stället för 24 månader enligt allmän visstid. I föreliggande rapport är det dock allmän visstid som gäller eftersom rapportens mätperiod är kvartal 1 år 2022.

Vikariat får användas som ersättning för en ordinarie anställd som är frånvarande från arbetet på grund av studier, sjukdom, barnledighet eller liknande.

Säsongsanställning får användas när det föräns av arbetets särskilda beskaffenhet, till exempel trädgårdsskötsel och asfötläggning sommartid.

Provanställning får förekomma under en provotid av högst sex månader. Provanställningen övergår i tillsvidareanställning efter provotidens slut om inte arbetsgivaren eller arbetstagen dessförinnan gett besked om att anställningen inte skall fortsätta.

Avställning vid behov innebär att en arbetsgivare anställer en person för att utföra ett visst arbete för viss tid, exempelvis en dag eller helg, vid akuta personalbehov.

Anställning per timma liknar anställning vid behov med den skillnaden att vid anställning per timme följer den anställda ofta någon form av arbetstids-schema.

Arbetstider

Arbetstid avser här främst arbete på heltid eller deltid men även arbetstidens förläggning över dygnet och veckan samt vanligen arbetad tid.

Nuvarande frågor i AKU gällande arbetstider infördes april 2005 enligt ett direktiv från EU då ett 20-tal nya frågor gällande arbetstid infördes i samtliga EU-länders AKU. Det innebar en betydligt mer detaljerad kartläggning av anställdas arbetstider än tidigare.

Före år 2005 ställdes endast frågor om hur många timmar intervjupersonen vanligen arbetar och faktiskt arbetat under mätveckan samt om han/hon skulle vilja öka sin arbetstid. Utifrån dessa frågor antogs att de som vanligen arbetade mindre än 35 timmar per vecka (tim/v) var deltidssarbetande och de som arbetade minst 35 tim/v var heltidssarbetande. De som ville öka sin arbetstid betraktades som undersysselsatta.

Nya och gamla arbetstidsfrågor i AKU

Arbetstidsfrågor i AKU år 1987 till mars 2005

- Hur många timmar arbetade Du mätveckan
- Hur många timmar arbetar Du vanligen per vecka
- Skulle Du vilja öka din arbetstid?

Arbetstidsfrågor i AKU från och med april 2005

- Arbetar du heltid eller deltid?
 - Om deltid: Hur många procent är din deltid på?
 - Har du en heltidsanställning i botten?
 - Vad är främsta anledningen till att du arbetar deltid?
 - Skulle du vilja arbeta heltid om det fanns annan lämplig tillsyn, omvårdnad etc?
- Arbetar du enbart på dagtid?
- Är det enbart på vardagar?
- Arbetar du skift eller efter någon typ av schema?
- Arbetar du kvällar?
 - Gör du det minst hälften av dina arbetsdagar?
- Arbetar du nätter?
 - Gör du det minst hälften av dina arbetsdagar?
- Arbetar du lördagar?
 - Gör du det minst hälften lördagarna?
- Arbetar du söndagar?
 - Gör du det minst hälften av söndagarna?
- Hur många timmar per vecka ska du arbeta enligt överenskommelse?
- Hur många timmar arbetade du mätveckan?

OBS! Frågorna gällande arbetstidens förläggning ställdes inte till tidsbegränsat anställda år 2006-2007.

Dataunderlag

Rapporten bygger på data från Statistiska centralbyråns Arbetskraftsundersökningar (AKU). I dessa tillfrågas alla anställda om bland annat anställningsform, arbetstid och facklig anslutning. LO har beställt tilläggstabeller gällande anställningsform och arbetstid sedan år 1990.

Mätperiod och urval

Rapporten bygger på data från Statistiska centralbyråns arbetskraftsundersökningar (AKU) år 1990-2023. Mätperioden är 1:a kvartalet respektive år och urvalsstorleken cirka 60 000 personer i åldern 16-64 år 1990-2018 och cirka 45 000 personer år 2019-2023. I dataunderlaget till denna rapport ingår dock bara de personer som ingår i arbetskraften, det vill säga anställda och arbetslösa. Dessutom har bortfallet i AKU ökat påtagligt de senaste åren och i 2023 års AKU kokar rapportens dataunderlag ner till knappt 7 000 personer som var anställda eller arbetslösa samt i åldern 16-64 år.

Rapporten beställs från LO-distribution:
lo@strombergdistribution.se
Telefax: 026-24 90 26

Februari 2024
ISBN 978-91-566-3659-2
www.lo.se

OMSLAGSFOTO: Lars Forsstedt